

Tea Gabriša

Nasilje nad djecom u ekonomski različito razvijenim zemljama

Diplomski rad

**Zagreb
2018.**

Tea Gabriša

**Nasilje nad djecom u ekonomski različito razvijenim
zemljama**

Diplomski rad

predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra edukacije geografije

**Zagreb
2018.**

Ovaj je diplomski rad izrađen u sklopu diplomskog sveučilišnog studija *Geografija; smjer: nastavnički* na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, pod vodstvom prof. dr. sc. Vesne Bilić

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Diplomski rad

Nasilje nad djecom u ekonomski različito razvijenim zemljama

Tea Gabriša

Izvadak: Cilj je ovoga rada ispitati kako socio-ekonomski status roditelja utječe na pojavu nasilja u obitelji, utvrditi povezanost između vrste nasilja i geografskog prostora te usporediti s prevalencijom nasilja nad djecom u hrvatskim osnovnim školama. U prvom dijelu rada navedene su vrste i posljedice nasilja. Odabrane su države prema UN-om popisa HDI-a. Indija je u kategoriji razvijenih zemalja, Turska u srednje razvijenim i Kanada kao visoko razvijena zemlja. Za svaku državu obrađeno je nasilje nad djecom. Poseban dio rada odnosi se na empirijsko istraživanje provedeno u Hrvatskoj. Cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o fizičkom i emocionalnom nasilju u obitelji te uočiti povezanost vrsta nasilja s ekonomskim prilikama obitelji.

49 stranica, 28 grafičkih priloga, 1 tablica, 33 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: nasilje nad djecom, ekonomska razvijenost, HDI

Voditelj: prof. dr. sc. Vesna Bilić

Povjerenstvo: prof. dr. sc. Vesna Bilić
 prof. dr. sc. Zoran Curić
 doc. dr. sc. Ružica Vuk

Tema prihvaćena: 7. 12. 2017.

Rad prihvaćen: 3. 7. 2018.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

Child abuse in countries of differing levels of economic development

Tea Gabriša

Abstract: The purpose of this thesis is to examine what influence the socio-economic status of parents has on domestic violence, to determine the correlation between geographic location and different types of domestic violence and to compare the findings with the prevalence of violence in Croatian elementary schools. The first part of the Thesis lists the types and consequences of domestic violence. Countries were chosen according to the HDI list, which was created by the United Nations. India was chosen as a developing country, Turkey as moderately developed country and Canada as a highly developed country. Domestic violence was analysed for each country. Furthermore, a special part of the Thesis is dedicated to an empirical research project done in Croatia. The purpose of the project was to collect and analyse data on domestic physical and emotional abuse, and to determine the correlation between different types of abuse and the economic status of the families.

49 pages, 28 figures, 1 tables, 33 references; original in Croatian

Keywords: child abuse, economic development, HDI

Supervisor: Vesna Bilić, PhD, Full Professor

Reviewers: Vesna Bilić, PhD, Full Professor
Zoran Curić, PhD, Full Professor
Ružica Vuk, PhD, Assistant Professor

Thesis title accepted: 07/12/2017

Thesis accepted: 03/07/2018

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb,
Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

Zahvala

Zahvaljujem mentorici prof. dr. sc. Vesni Bilić koja mi je pomogla u izradi ovog diplomskog rada.

Velika hvala školama i učenicima koji su sudjelovali u istraživanju.

Posebno zahvaljujem mami i Deanu te ostalim članovima svoje obitelji koji su bili uz mene kako u lošim, tako i dobrim trenucima. Bez njih ovo ne bi bilo moguće.

Zahvaljujem Ivanu, koji je uz obitelj bio moja najveća podrška, koji je pomagao na sve načine te me bodrio i ohrabrivao kad je bilo najteže!

Zahvaljujem Mateji, Nikoli i ostalim prijateljima koji su bili uz mene tijekom svih godina mog studiranja.

Na kraju zahvaljujem mojim kolegama, posebice Marinu, Moniki i Tini, koji su svojim savjetima i tehničkom podrškom pomogli prilikom izrade diplomskog rada.

Ovaj je rad posvećen mom tati.

Sadržaj

1. Uvod	1
1.1. Predmet istraživanja	1
1.2. Metodologija istraživanja	2
1.3. Cilj istraživanja	3
1.4. Pregled dosadašnjih istraživanja	3
2. Oblici i obilježja nasilja nad djecom u obitelji	4
2.1. Oblici nasilja nad djecom	4
2.2. Rizični čimbenici nasilja nad djecom	5
2.3. Fizičko ili tjelesno nasilje	6
2.4. Seksualno ili spolno nasilje	7
2.5. Emocionalno nasilje	8
2.6. Zanemarivanje	9
3. Nasilje nad djecom u svijetu	11
4. Pokazatelji razvijenosti zemalja	12
4.1. HDI	12
5. Države sa srednjim HDI-om	14
5.1. Indija	15
5.2. Nasilje nad djecom u Indiji	18
5.2.1. Fizičko nasilje nad djecom u Indiji	19
5.2.2. Seksualno nasilje u Indiji	22
5.2.3. Emocionalno nasilje i zanemarivanje u Indiji	23
5.3. Borba protiv nasilja u Indiji	24
6. Države s visokim HDI-om	25
6.1. Turska	26
6.2. Nasilje nad djecom u Turskoj	27
6.2.1. Emocionalno nasilje i zanemarivanje u Turskoj	28
6.2.2. Fizičko nasilje u Turskoj	29
6.3. Borba protiv nasilja nad djecom u Turskoj	29
7. Države s vrlo visokim HDI-om	30
7.1. Kanada	31
7.2. Nasilje nad djecom u Kanadi	32
7.2.1. Fizičko nasilje nad djecom u Kanadi	34
7.2.2. Spolno nasilje nad djecom u Kanadi	35
7.3. Borba protiv nasilja nad djecom u Kanadi	37
8. Hrvatska	38

8.1. Empirijsko istraživanje.....	39
8.1.1. Ispitanici	39
8.1.2. Postupak	39
8.1.3. Instrumenti.....	40
8.1.4. Rezultati.....	40
8.1.5. Rasprava	45
9. Zaključak.....	48
Popis literature i izvora.....	VIII
Popis slika, tablica i priloga	XI

1. Uvod

Prema modelu obiteljskog stresa financijske poteškoće osobito ako su dugotrajne, dovode do financijskog pritiska i stresa što negativno utječe na roditeljske emocije (tjeskoba, ljutnja) i međusobne odnose (otuđenje, povećane razine sukoba), a odražava se i na njihove odgojne strategije i ponašanje prema djeci (Bilić i dr., 2012). Roditelji obično pokazuju manje ljubavi i topline, češće koriste discipliniranje, kažnjavanje pa i zlostavljanje, a sve to može ugroziti zdrav razvoj i dobrobit djece. U radu se povezuje ekonomska razvijenost država s učestalosti nasilja nad djecom u obitelji. U ovom radu, prilikom izbora država koristio se HDI kao glavni pokazatelj stupnja razvijenosti država. Prema dostupnosti podataka odabrana je po jedna država za svaku kategoriju razvijenosti te je prikazana učestalost nasilja nad djecom u odabranoj državi.

1.1. Predmet istraživanja

Unutarnji predmet istraživanja odnosi se na povezanost učestalosti nasilja u obitelji sa stupnjem socioekonomskog razvoja države prema ljudskom razvojnem indeksu (HDI). U ovom diplomskom radu prostorni obuhvat i vremenski obuhvat rada odnosi se za svaku odabranu državu zasebno. Prema HDI-u države su kategorizirane kao države sa srednjim, visokim i vrlo visokim HDI-om. Prostorni obuhvat država sa srednjim HDI-om obuhvaća prostor Indije. Vremenski okvir odnosi se na 2007. godinu kada je provedeno detaljno istraživanje nasilja nad djecom u Indiji. Visoki HDI država prostorno obuhvaća Tursku, a istraživanje je iz 2010. godine. Vrlo visok HDI država obuhvaća dva geografska prostora. Prvi je prostor Kanade u vremenskom obuhvatu 2015. godine. Drugi prostor, odnosi se na Hrvatsku tj. uže područje kontinentalne Hrvatske gdje je istraživanje provedeno 2018. godine.

1.2. Metodologija istraživanja

Potrebno je naglasiti kako je za temu nasilja nad djecom u obitelji vrlo teško pronaći podatke. Takva tema zahtijeva vrlo detaljna istraživanja za koja pojedine države nemaju mogućnosti ili ih ne žele provesti pa čak ne žele prikazati stvarno stanje nasilja nad djecom. Podatci za većinu država ukazuju samo na ukupnost nasilja kojeg djeca doživljavaju bez dodatne analize i objašnjenja. Za potrebe ovog rada u analizu smo uključili podatke poput zlostavljača, oblike nasilja, učestalost nasilja te socioekonomsko stanje.

Kategorija države s niskim HDI-om nije obrađena u radu. Za tu kategoriju nije bilo podataka za nasilje nad djecom u obitelji ili istraživanja nisu prevedena na engleski jezik. Preostale tri kategorije imale su dostupne podatke za samo jednu državu i one su analizirane u radu.

Prilikom analiza literature i izvora za odabrane države korištene su induktivne i deduktivne metode, metode analize te metode sinteze. U radu je korištena i metoda generalizacije te metode dokazivanja. Prilikom izrada karata odabranih država korišten je *ARC GIS* za bolju vizualizaciju i sintezu prostornih pojava i procesa. Prilikom izrade grafičkih priloga statističkih podataka korišten je *Microsoft Excel*. Anketnom metodom ispitano je 202 učenika iz sedmih i osmih razredima na području dvije osnovne škole. Ispitani učenici bili su između 12 i 15 godina starosti. Uzorak je bio namjeran. Razdoblje provođenja anketa je bilo između travnja i lipnja 2018. godine. Istraživanje su proveli školski pedagozi. Instrumenti istraživanja su upitnik o sociodemografskim karakteristikama (Sociodemografske karakteristike ispitanika, Kletečki, 2011) i upitnik o oblicima fizičkog nasilja, posljedicama fizičkog nasilja i oblicima emocionalnog nasilja (Upitnik stresnih doživljaja u djetinjstvu u obitelji, Pećnik, 2001). Prvi dio anketnog upitnika odnosio se na socioekonomski status roditelja. Drugi dio odnosio se na fizičko nasilje te posljedice fizičkog nasilja, dok se treći dio ankete odnosio na emocionalno nasilje. Obrada kvalitativnih podataka vršila se putem *SPSS* (*Statistical Package for the Social Sciences*) programa s ciljem dobivanja kvantitativnih podataka i uočavanje korelacije između dobivenih rezultata.

1.3. Cilj istraživanja

Cilj je ovoga rada ispitati kako socioekonomski status roditelja utječe na pojavu nasilja u obitelji, utvrditi povezanost između vrste nasilja i geografskog prostora te usporediti s prevalencijom nasilja nad djecom u hrvatskim osnovnim školama.

1.4. Pregled dosadašnjih istraživanja

Nasilje nad djecom tema je kojom se bave brojni autori. Najčešće se povezuju vrste nasilja u obitelji i posljedicama koje dijete ima (Živković, 2015, Lujić, 2017, Bilić i Bilić, 2013, Bilić, 2009) te uzroke nastanka nasilja u obitelji (Rajter i dr., 2017, Tatarević, 2017). Neki radovi analiziraju ili ispituju karakteristike počinitelja nasilja ili nasilnika (Palavra, 2016). Nema dovoljno radova koji ispituju odnos socioekonomskog statusa i nasilja u obitelji u različitim državama svijeta. Navedeni radovi obuhvaćaju nasilje nad djecom, vrste nasilja, posljedice nasilja ali većinom bez geografske komponente. Upravo povezivanje teme nasilja nad djecom u obitelji i geografskog smještaja ostavlja prostora za daljnja istraživanja.

2. Oblici i obilježja nasilja nad djecom u obitelji

Nasilje nad djecom u obiteljima vrlo je stara pojava, evidentirana u povijesnim, književnim i znanstvenim spisima. Potpuna zabrana zlostavljanja uvedena je krajem 20. st. Usprkos pokušajima zaštite, zakonskim zabranama nasilje nad djecom i dalje je prisutno (Bilić i dr., 2012).

2.1. Oblici nasilja nad djecom

Za pravilan razvoj djeteta i stvaranje odnosa sa svijetom i samim sobom, odgovorna je obitelj. Ako postoji nasilje u obitelji, dijete neće imati sigurnost, samopouzdanje i povjerenje, ali će naučiti što znači sram, krivnja i osjećaj bespomoćnosti (Kocijan Hercigonja, 2009).

Obitelji u kojima je nasilje prisutno često karakterizira duga povijest emocionalnog i fizičkog nasilja cikličkog karaktera (Kocijan Hercigonja, 2009). Bilić i dr. (2012, str. 2) navode “nasilje je svaki oblik tjelesnog i/ili emocionalnog zlostavljanja, seksualnog zlostavljanja, zanemarivanja i nemarnog postupanja ili iskorištavanja djece. Rezultira stvarnom ili potencijalnom opasnosti za djetetovo zdravlje, preživljavanje, razvoj ili dostojanstvo u kontekstu odnosa odgovornosti, povjerenja i moći.“

Zlostavljanje se dijeli na četiri osnovne vrste: zanemarivanje, spolno, emocionalno i tjelesno zlostavljanje. Treba naglasiti kako se često vrste nasilja isprepliću zbog čega dijete zna trpjeti više vrsta nasilja odjednom (Bilić i dr., 2012).

Zbog nedostatka podataka, načina prikupljanja i metoda prikupljanja podataka, mjernim instrumentima, teško je odrediti stvarnu raširenost nasilja nad djecom. Treba naglasiti kako veliki dio slučajeva ne ulazi u službenu statistiku zemlje ili jednostavno žrtva ne podnosi prijavu (Bilić i dr., 2012).

2.2. Rizični čimbenici nasilja nad djecom

Spol djeteta jedan je od važnih rizičnih čimbenika. Globalno gledajući, češće se zlostavljaju djevojčice (51 %) nego dječaci (49 %) (Bilić i dr., 2012). Fizičko i emocionalno nasilje doživljavaju podjednako djevojčice i dječaci. Seksualno nasilje češće dožive djevojčice, a dječaci češće dožive zanemarivanje (Bilić i dr., 2012).

Istraživanja pokazuju da su djeca mlađe dobi češće žrtve zlostavljanja i zanemarivanja u odnosu na stariju djecu. Mlađa djeca ovisnija su o roditeljima i odraslima, fizički su slabija, ne raspoznaju opasne situacije te rjeđe progovaraju o nasilju (Bilić i dr., 2012).

Čimbenici koji proizlaze iz obitelji su odnosi u obitelji, veličina obitelji, samohrani roditelji i svjedočenje nasilju u obitelji. Odnosi u obitelji pokazatelj su okoline u kojoj dijete odrasta. Autoritarni, permisivan ili indiferentan odgojni stil smatraju se rizičnim čimbenicima. Velike obitelji imaju u svakodnevnom životu više stresnih situacija, više odgovornosti i opterećenja zbog čega su djeca u njima češće žrtve nasilja. Samohrani roditelji češće zanemaruju vlastitu djecu te ih fizički i emocionalno zlostavljaju zbog pomanjkanja vremena, manjka socijalne pomoći i povećane količine stresa (Bilić i dr., 2012).

Socijalni čimbenici odnose se na socijalnu podršku i siromaštvo. Roditelji koji su češće zanemarivali vlastitu djecu imali su manjak socijalne pomoći, socijalno su se izolirali, bili su nezaposleni te su ostvarili manje kontakata s prijateljima (Bilić i dr., 2012). Roditelji koji zlostavljaju pokazuju malu uključenost u rad zajednice i vjersku zajednicu nego roditelji koji ne zlostavljaju. Siromaštvo je povezano s učestalošću različitih oblika nasilja osim seksualnog nasilja. Siromaštvo je odraz i radnog statusa roditelja. Roditelji su zbog nezaposlenosti frustrirani, niskog samopouzdanja, pod stresom što utječe na kvalitetu njihovog roditeljstva, a povezuje se i s krajnje grubim postupcima prema djeci pa i zlostavljanjem (Bilić i dr., 2012).

Mediji nasilje čine sveprisutnim, te su time rizičan čimbenik. Putem televizije, novina, interneta postupno se nasilje uvodi kao način života. Istraživanja pokazuju da djeca sve više vremena provode ispred televizora ili računala i postaju pasivni promatrači nasilja (Bilić, 1999).

Ne mora značiti da prisutnost jednog čimbenika odmah ukazuje na nasilje nad djecom. Ukoliko su prisutna četiri čimbenika čestoća nasilja iznosi 24 % i time je dijete u povećanom riziku od nasilja (Bilić i dr., 2012).

2.3. Fizičko ili tjelesno nasilje

Potrebno je razlikovati pojmove fizičko kažnjavanje i fizičko nasilje. Fizičko kažnjavanje razlikuje se od fizičkog nasilja po intenzitetu, namjeri roditelja da odgoje svoje dijete i niskom riziku ozljede (Bilić i Bilić, 2013). Fizičko nasilje nad djecom podrazumijeva učestalo ili jednokratno grubo, namjerno nanošenje boli, tjelesnih ozljeda te neodgovorno postupanje roditelja i drugih osoba koje uključuje potencijalni rizik od tjelesnog ozljeđivanja, a čije posljedice mogu, ali i ne moraju biti vidljive (Bilić i dr., 2012). Veliki broj djece biva žrtvama fizičkog zlostavljanja (Bilić, 2009).

Najčešći oblici fizičkog zlostavljanja su: pljuskanje, udaranje predmetima (štap, palica, kuhača, i sl.), silovito drmanje, teške batine, vezivanje, gnječenje, ostavljanje djece same u automobilu. Djecu koja su doživjela fizičko nasilje može se otkriti putem tjelesnih, socijalnih te emocionalnih pokazatelja (Bilić i dr., 2012).

Tjelesni pokazatelji su u odnosu na druge pokazatelje najočitiji npr. modrice, posjekotine, ugrizi, opekline te različite unutarnje ozljede. Potrebno je razlikovati ozljede prema lokaciji, naravi i ozbiljnosti ozljede. Objašnjenja koja daje dijete samostalno i vidljivi nastanak ozljede mogu otkriti puno o njezinu porijeklu (Bilić i dr., 2012).

Socijalni pokazatelji najviše se odnose na odnos između zlostavljanog djeteta i ostalih vršnjaka. Djeca koja su fizički zlostavljana u nemogućnosti su uspostaviti prijateljske odnose s vršnjacima, iskazuju nepovjerenje prema vršnjacima, često probleme s kojima se susreću rješavaju agresivnošću, karakteriziraju ih slabe socijalne, kognitivne i jezične vještine (Kocijan Hercigonja, 2009). Djeca i mladi koji su žrtve fizičkog nasilja imaju slabije rezultate na testovima koji mjere sveukupne intelektualne sposobnosti (Buljan Flander i dr., 2017). Žrtve fizičkog nasilja imaju čak četiri puta više poteškoća u održavanju koncentracije nego djeca koja nisu zlostavljana. Ne razumiju uzročno – posljedične odnose i pojmove konstantnosti te iskazuju probleme prilikom analiza i rješavanja problema (Bilić i dr., 2012).

Emocionalni pokazatelji uočavaju se kada dijete iskazuje ljutnju i neprijateljstvo, ne može izraziti vlastite osjećaje ili ne pokazuje uopće emocije. Adolescentni mogu, uz navedene emocionalne pokazatelje, pokazivati druge znakove poput tučnjave, krađe, ispada gnjeva, bježanja od kuće, zlouporabe sredstava ovisnosti i autodestruktivno ponašanje (Buljan Flander i dr., 2017). Mlađa djeca iskazuju više eksternaliziranih oblika ponašanja poput vrištanja, različite okrutnosti, uništavanja materijalnih stvari nego internaliziranih problema (anksioznosti, depresija i dr.) (Bilić i dr., 2012).

2.4. Seksualno ili spolno nasilje

Stručnjaci navode kako prilikom razlikovanja zlostavljajućih od nezlostavljajućih ponašanja treba razlikovati tri čimbenika: razlika u moći, razlika u znanju i razlika u zadovoljenju. Razlika u moći očituje se tako da nasilnik kontrolira žrtvu te seksualni susret nije obostrano izveden i započet. Osim fizičke snage i sposobnosti zlostavljača, moć se očituje i u autoritetu. Razlika u znanju odnosi se na zlostavljača koji je ili stariji ili razvojno napredniji ili inteligentniji od žrtve. Razlika u zadovoljenju odnosi se na zlostavljača čiji je primarni cilj njegovo vlastito zadovoljstvo, nikako obostrano (Bilić i dr., 2012).

Bilić i dr.(2012, str. 143.) navode „Seksualno nasilje nad djecom definira se kao bilo kakav seksualni čin između odrasle i maloljetne osobe ili između dvije maloljetne osobe ako jedna ima moć nad drugom. Seksualno nasilje definira se kao i prisiljavanje ili uvjeravanje djeteta na sudjelovanje u seksualnom činu bilo kakve vrste (s kontaktom ili bez kontakta). Seksualni čin tako podrazumijeva, ne samo seksualni odnos, nego i ekshibicionizam, izlaganje pornografskom materijalu, voajerizam, seksualiziranu komunikaciju putem telefona ili interneta.“

Djeca koja su bile žrtve seksualnog nasilja mogu se prepoznati kroz fizičke i emocionalne posljedice, seksualizirano, samodestruktivno i socijalno ponašanje. Fizički znakovi očituju se kroz genitalne infekcije, trudnoću, ozljede na tijelu, česte psihosomatske smetnje, često tuširanje, defanzivan govor tijela kako bi pokušao biti nevidljivo i oblačenje koje puno otkriva. Seksualizirano ponašanje odnosi se na neuobičajeni interes za svoje i tuđe genitalije, strah od svlačenja na tjelesnom odgoju, crteži s naglašenim seksualiziranim detaljima, promiskuitet, prostitucija i dr. (Krmek i Lambeta Milanović, 2017). Socijalno ponašanje očituje se konfuzijom uloga u obitelji, odbijanje ili molba da nestane određena osoba, mokrenje u krevet, konstantni perfekcionizam i poslušnost, kontrolirano ponašanje, a sve je praćeno emocionalnim znakovima poput ljutnje, tjeskobe, izoliranosti, krivnje, srama, depresije, plača, osjećaja izdaje, konfuzija i dr. (Bilić i dr., 2012).

Djeca koja su žrtve seksualnog nasilja u školi iskazuju smanjenje pažnje, sanjarenje, često izostaju iz škole, spominju tajne ili seksualizirane teme u školskim zadaćama/ razgovoru, teško izražavaju svoje mišljenje i karakterizira ih samodestruktivno ponašanje (droga, alkohol, bježanje od kuće, samoozljeđivanje i dr.) (Bilić i dr., 2012).

2.5. Emocionalno nasilje

Emocionalno zlostavljanje u srži je svakog zlostavljanja te prati sve druge oblike zlostavljanja (Bilić, 2009). U odnosu na ostale vrste nasilja, emocionalno nasilje više je usmjereno na odnose, a manje na događaje (Bilić i dr., 2012). Bilić i dr. (2012, str. 118.) ističu „Emocionalno nasilje je kontinuirano neprijateljsko i/ili indiferentno ponašanje roditelja i drugih koji nastupaju s pozicije moći, na temelju kojega dijete može zaključiti da je bezvrijedno, nevoljeno, neadekvatno, što oštećuje njegovu emocionalnu stabilnost i psihološki kapacitet te kratkoročno i/ili dugoročno negativno utječe na njegov razvoj i dobrobit.“ Djeca žrtve emocionalnog zlostavljanja najviše zlostavljaju roditelji, zatim braće/sestre, a potom drugi članovi obitelji (Bilić, 2009).

Bilić i dr. (2012, str. 122.) ističu kako „emocionalno zlostavljanje ne zahtijeva izravne kontakte, posljedice nisu fizički vidljive, ali utjecaj može biti čak dugotrajniji i štetniji nego kod drugih vrsta nasilja.“

Oblici emocionalnog zlostavljanja su odbacivanje, vikanje, govorenje prostota, ismijavanje, ruganje i sramoćenje, teroriziranje prijetnjama i kaznama, izoliranje i ograničavanje, ignoriranje, iskorištavanje i manipuliranje (Bilić i dr., 2012).

Ponašajni pokazatelji djece poput povučenosti, niskog samopouzdanja, ponašanje neprimjereno dobi ukazuju na moguće emocionalno nasilje nad djecom. Emocionalni pokazatelji poput tuge, straha, anksioznosti, depresivnih raspoloženja, neiskazivanja radosti ili zadovoljstva također mogu ukazivati na moguće probleme. Žrtve putem socijalnih pokazatelja (nesigurnosti, niske razine socijalizacije, neuključivanje u aktivnosti i dr.) i kognitivnih (nazadovanje u školi, nezainteresiranost) upućuju na probleme emocionalnog nasilja (Bilić i dr., 2012).

Posljedice koje se javljaju kod žrtava emocionalnog zlostavljanja očituju se kroz depresivnost koja može dovesti do suicidalnosti, javlja se sklonost korištenju sredstava ovisnosti, nedostatak samopouzdanja. Rani učinci emocionalnog zlostavljanja kao što su ljutnja, nisko samopoštovanje, socijalno povlačenje mogu utjecati na kasnije ishode poput depresije, suicidalnosti, otežanog interpersonalnog funkcioniranja (Bilić i dr., 2012). Adolescenti koji su emocionalno zlostavljani osjećaju nesigurnost u odnosu s roditeljima, otežano ostvaruju kontakte s vršnjacima, ne ostvaruju normalni intelektualni razvoj te se ponašaju destruktivno, pesimistični su, ovisni o drugima. Urbanc (2002) navodi „Adolescenti ili dijete koje je dugotrajno izloženo oblicima emocionalnog zlostavljanja može čak i čuti unutarnje glasove koji mu govore da je bezvrijedno i nekompetentno.“

2.6. Zanemarivanje

Kod procjenjivanja jesu li okolnosti odrastanja zanemarujuće potrebno je definirati osnovne djetetove potrebe koje osiguravaju rast i razvoj. Ukoliko jedna ili više djetetovih potreba dugotrajno nije zadovoljena ili se učestalo ponavljanja, dijete je zanemareno. Definiciju zanemarivanja navode Bilić i dr. (2012) „Zanemarivanje je propuštanje zadovoljenja djetetovih potreba u mjeri koja znatno utječe na djetetov tjelesni i psihički razvoj. Nije uvijek namjerno i granica kad počinje zanemarivanje nije uvijek potpuno jasna.“ U uvjetima dugotrajnog zanemarivanja, posebice ukoliko je počelo u najranijoj dobi, može doći i do smrti djeteta (Čorić i Bačan, 2017).

Oblici zanemarivanja odnose se na fizičko, emocionalno, obrazovno i medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje (Bilić i dr., 2012). Bilić i dr. (2012, str. 179) navode „Dijete nije fizički zanemareno ako je zadovoljen minimum fizičkih potreba djeteta što su npr. odgovarajući siguran smještaj, raznolika prehrana, prikladna odjeća te zaštite od ozljeda.“

Razvijene zemlje smatraju da uz izbor odgovarajućeg smještaja mora biti osigurana struja i tekuća voda za potrebe djeteta. Ruralni krajevi nekih zemalja ne osiguravaju navedenu struju i vodu ali to ne znači da su djeca zanemarena. Fizičko zanemarivanje prepoznaje se tako što je dijete neuhranjeno, ima lošu osobnu higijenu i neprikladnu odjeću (Bilić i dr., 2012).

Emocionalno zanemarivanje definira se kao nezadovoljavanje minimalnih emocionalnih potreba djeteta. Ono obuhvaća nedovoljno pružanje pažnje i ljubavi, brige, ne odgovaranje na djetetove emocionalne potrebe, izolacija djeteta od vršnjaka ili odraslih osoba izvan kuće, dopuštanje adolescentima zlouporaba droge i alkohola (Bilić i dr., 2012). Djeca koja su emocionalno zanemarena, ponekad svojim postupcima poput krađe, agresivnosti, delikvencije žele privući pažnju, makar se ona odnosila na razgovor s razrednikom, ravnateljem škole, stručnom službom i dr. (Bilić i dr., 2012). Emocionalno zanemarivanje manifestacija je zdravstvenog zanemarivanja jer utječe na mentalno zdravlje i dobrobit djeteta (Čorić i Bačan, 2017).

Obrazovno zanemarivanje odnosi se na izostanak pomoći u učenju, potpore i poticanja za vrijeme školovanja, nesuradnju s nastavnicima te nedostatak nužne opreme za školovanje (Čorić i Bačan, 2017). Ovaj oblik zanemarivanja često se nalazi kod neobrazovnih roditelja, socijalno ugroženih ili psihički bolesnih roditelja koji školovanje ne smatraju važnim (Bilić i dr., 2012).

Medicinsko ili zdravstveno zanemarivanje uključuje ne vođenje računa o djetetovoj zdravstvenoj zaštiti, o potrebama savjetovanja s liječnikom u slučaju bolesti i/ili ozljede, o redovitim cijepljenjima i sistematskim pregledima, ne vođenje brige o redovitom uzimanju lijekova i dr. (Bilić i dr., 2012). Zdravstveno zanemarivanje može početi već u trudnoći (Čorić i Bačan, 2017).

Posljedice zanemarivanja su dugoročne te imaju negativan učinak na kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj djeteta (Čorić i Bačan, 2017).

3. Nasilje nad djecom u svijetu

Djeca prvo nasilno iskustvo doživljavaju kod kuće. Statistike pokazuju kako $\frac{3}{4}$ djece u svijetu između dvije i četiri godine (otprilike 300 mil. djece) redovito su žrtve fizičkog kažnjavanja i/ili emocionalnog nasilja od vlastitih roditelja ili skrbnika, a među njima 250 mil. su žrtve fizičkog nasilja (UNICEF, 2017). Mnoga djeca su neizravno izložena obiteljskom nasilju. U svijetu je jedno od četvero djece (176 mil.) mlađe od pet godina doživjelo nasilje u obitelji među roditeljima (UNICEF, 2017).

U svijetu je 1,1 mlrd. roditelja skrbnika uvjerena kako je fizičko kažnjavanje jedan od važnih oblika discipliniranja djeteta (UNICEF, 2017). U svijetu je svega 60 zemalja usvojilo zakon koji u potpunosti zabranjuje fizičko kažnjavanje u obitelji, čime je samo 600 mil. djece mlađih od pet godina legalno zaštićeno zakonom (UNICEF, 2017).

4. Pokazatelji razvijenosti zemalja

Najčešće se kao pokazatelji razvijenosti zemalja koristi BDP (bruto domaći proizvod), BDP per capita, koji se izračunava u međunarodnim dolarima prema paritetu kupovne moći, HPI (Human Poverty Index) - indeks siromaštva, PQLI (indeks fizičke kvalitete života), HDI (Human Development Index) - indeks društvenog razvoja te mnogi drugi. Razlog velike količine pokazatelja je u tom što za prikaz stanja države pokazatelji se temelje na nekoliko ili jednoj varijabli (Potter i dr., 2008). Varijable obuhvaćaju socijalnu, političke, ekonomske cjeline, ali ne može se sve obuhvatiti u jednom. Svaki od tih pokazatelja ima svoje prednosti i nedostatke, ali za potrebe rada i prikaz teme odabran je HDI kao najpogodniji pokazatelj.

4.1. HDI

HDI (Human Development Index) ili indeks društvenog razvoja pokazatelj je koji koriste UN (Ujedinjeni narodi) te se temelji na vrednovanju očekivane životne dobi, obrazovanja i dohotka (GNI).

Minimum očekivane životne dobi iznosi 20 godina i temelji se na dugoročnim povijesnim praćenjima ljudskog društva. Ukoliko društvo ima očekivanu životnu dob ispod minimalne granice, utoliko se neće uspjeti dovoljno reproducirati kako bi društvo opstalo. Da bi društvo opstalo, određena je granica od 20 ljudi (HDI UNDP, 2015).

Obrazovanje je važna komponentna prilikom izračunavanja HDI- a te se iskazuje putem dva segmenta: prosječne godine obaveznog školovanja osoba od 25 godina i starije i očekivane godine školovanja djece koja ulaze u školski sustav (HDI UNDP, 2015).

Osnovne životne potrebe mjere se dohotkom. Najniža vrijednost iznosi 100 USD što ukazuje na zabrinjavajuću ekonomiju zemlje (HDI UNDP, 2015.).

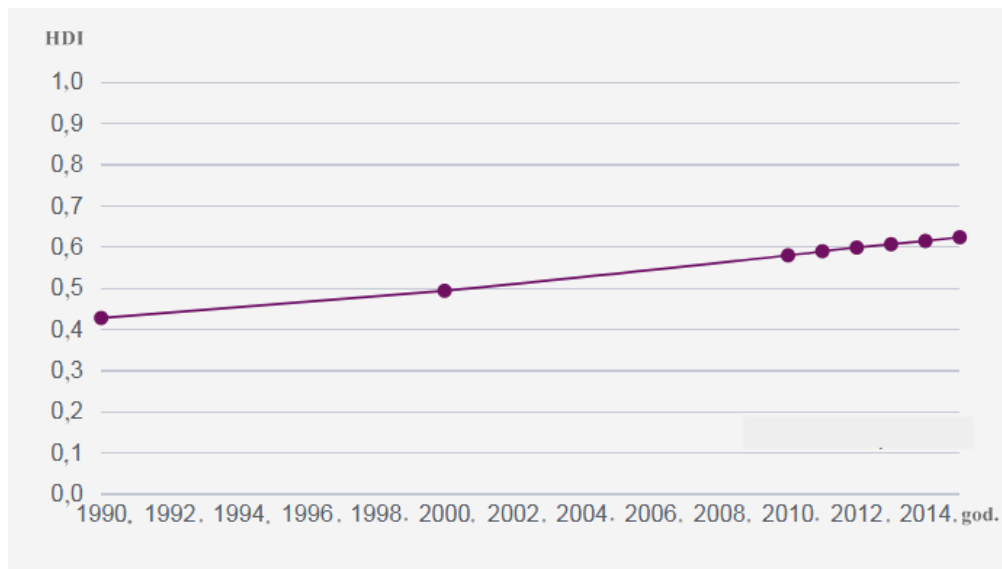
Vrijednosti su klasificirane u četiri kategorije prema vrijednostima HDI- a koje se kreću od 0,001 do 1,0. Vrlo visok HDI (od 0,793 do 0,943), visok HDI (0,698- 0,783), srednji HDI (0,522- 0,698) te niski HDI (< 0,510). HDI je izračunat za 188 zemalja. Prema podacima UN-a, za 2015. godinu, na prvom mjestu zemalja nalazila se Norveška (0,949) dok se na posljednjem mjestu nalazila Srednjoafrička Republika (0,352) (UN HDI, 2015).

HDI može biti i pitanje nacionalno političkih odluka zemalja. Ako dvije zemlje imaju istu razinu dohotka po osobi kako je moguće da imaju posve različite razvojne mogućnosti kao npr. Novi Zeland i Bahrain. Obje zemlje imaju slične razine dohotka po osobi, ali očekivana životna dob i očekivane godine školovanja posve se razlikuju. Zbog toga Novi

Zeland ima veći HDI nego Bahrain. Takve razlike mogu potaknuti ključna pitanja o nacionalnim političkim odlukama i prioritetima.

5. Države sa srednjim HDI-om

UN je u ovu kategoriju uvrstio 40 država. Prva na popisu je Moldavija s vrijednosti HDI-a 0,699 dok je posljednje mjesto u ovoj kategoriji zauzeo Pakistan s vrijednosti HDI-a 0,550. Zbog dostupnosti podataka odabrana je Indija s HDI-om 0,624 (sl. 1) rangirana na 131. mjesto HDI ljestvice (UN HDI, 2015).

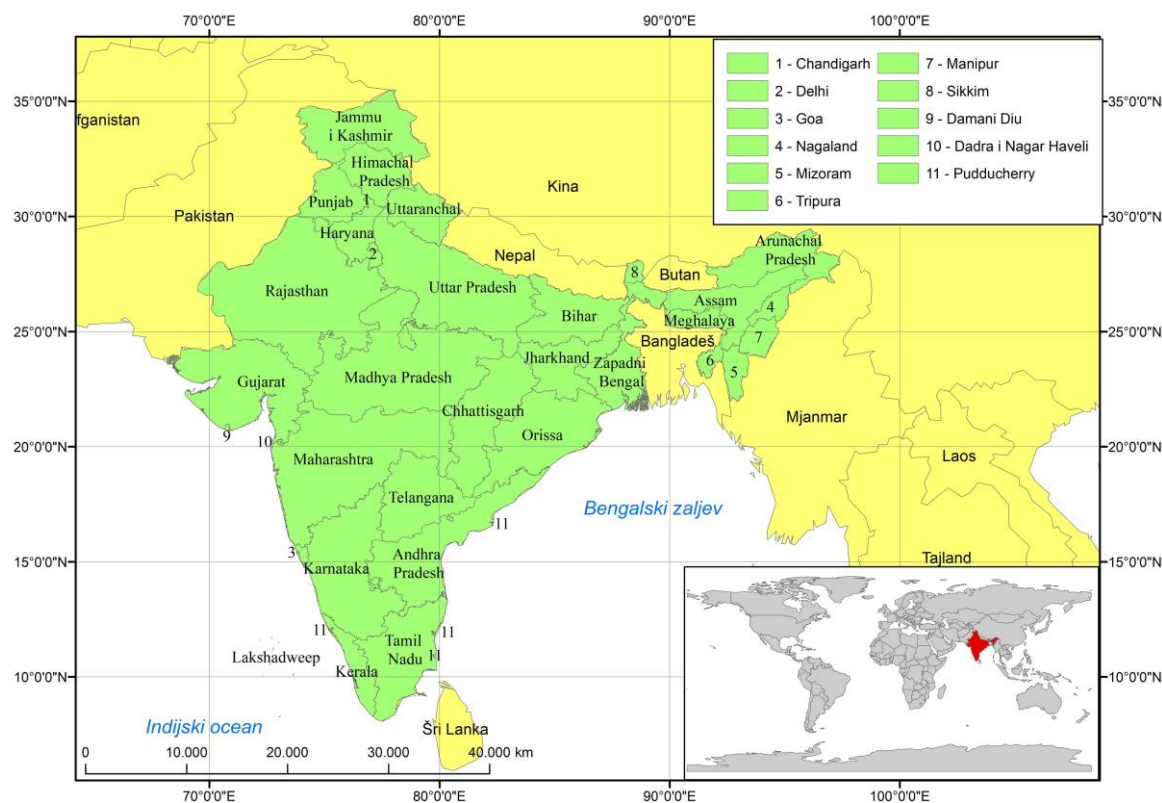

Sl. 1. HDI Indije od 1990. do 2014.godine

Izvor: UN HDI, 2015

5.1. Indija

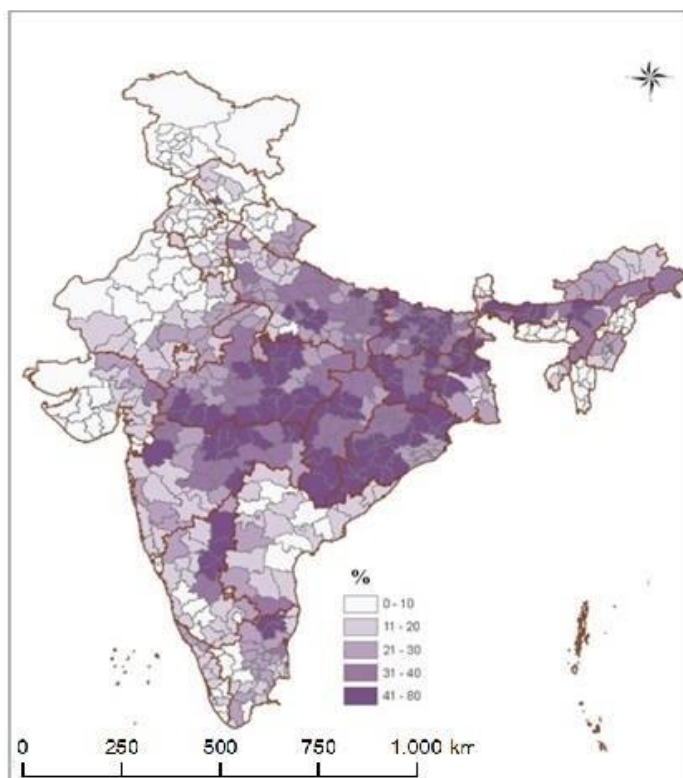
Indija je zemlja južne Azije (sl. 2) koja je površinom gotovo jednaka trećini Europe. Po površini koju zauzima sedma je država svijeta, a po broju stanovnika druga (Tomljanović, 2014)

Sl. 2. Geografski smještaj i položaj Indije

Indijsko gospodarstvo postalo je, nakon preorijentacije s planskog na tržišno gospodarstvo, jedno od najbrže rastućih velikih gospodarstava. Unatoč tome, u Indiji su i dalje prisutni problemi zemalja u razvoju poput korupcije, neodgovarajuće zdravstvene zaštite, visoke stopa kriminala, visoke socioekonomske polarizacije, loših prehrambenih navika (Tomljanović, 2014).

Velika većina stanovništva ima nizak životni standard, a ispod granice siromaštva živi četvrtina stanovništva (sl. 3). Pri tome je gotovo 50 % djece mlađe od pet godina pothranjeno (Tomljanović, 2014).

Sl. 3. Udio stanovništva koji je živio ispod granice siromaštva u Indiji, 2007. godine

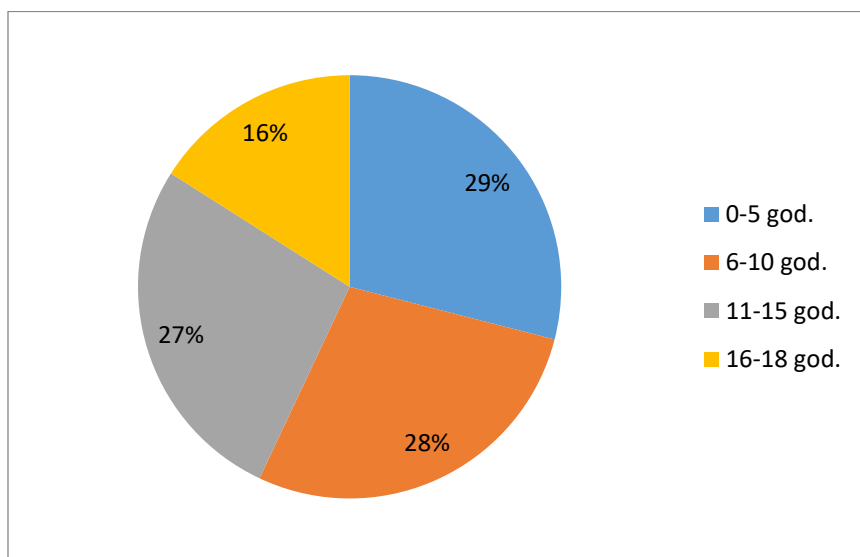
Izvor: Lewis, 2013.

UN je naveo MPI (Multidimensional Poverty Indeks) za Indiju. MPI se izračunava pomoću tri faktora: zdravstvena skrb, obrazovanje i životni standard. On iznosi 0,282, što znači da u siromaštvu živi 642 391 000 stanovnika Indije, odnosno 55,3 % ukupnog broja stanovnika.

Socijalni i ekonomski status često se povezuje s religijskom raznolikosti Indije. Indijski muslimani imaju nižu stopu pismenosti od većinskog hinduističkog stanovništva. Muslimani u Indiji siromašniji su građani nego što su druge religije na području Indije. Polovica muslimana živi na području Uttar Paradesha, Bihara i Zapadnog Bengala dok u drugim dijelovima Indije, socijalni i ekonomski status muslimanskog stanovništva je znatno bolji (Lewis, 2010). Jammu i Kashmir, države s većinskim muslimanskim stanovništvom, imaju relativno visoke socioekonomske indikatore. U Kerali, gdje živi jedna četvrtina muslimanskog stanovništva, muslimanska pismenost iznosi skoro 100 % (Lewis, 2013). Nije nužno da religija utječe na prostor, ali ga svojim načinom života društvo oblikuje. Problem koji se javlja u Indiji je nejednakost spolova i kastinski sustav (Lewis, 2013).

Prema podacima iz 2007. godine djeca i mladi činili su 39 % ukupnog stanovništva u Indiji, odnosno 472 milijuna (od 0 do 18 godina). Najviše djece bilo je predškolske dobi (29

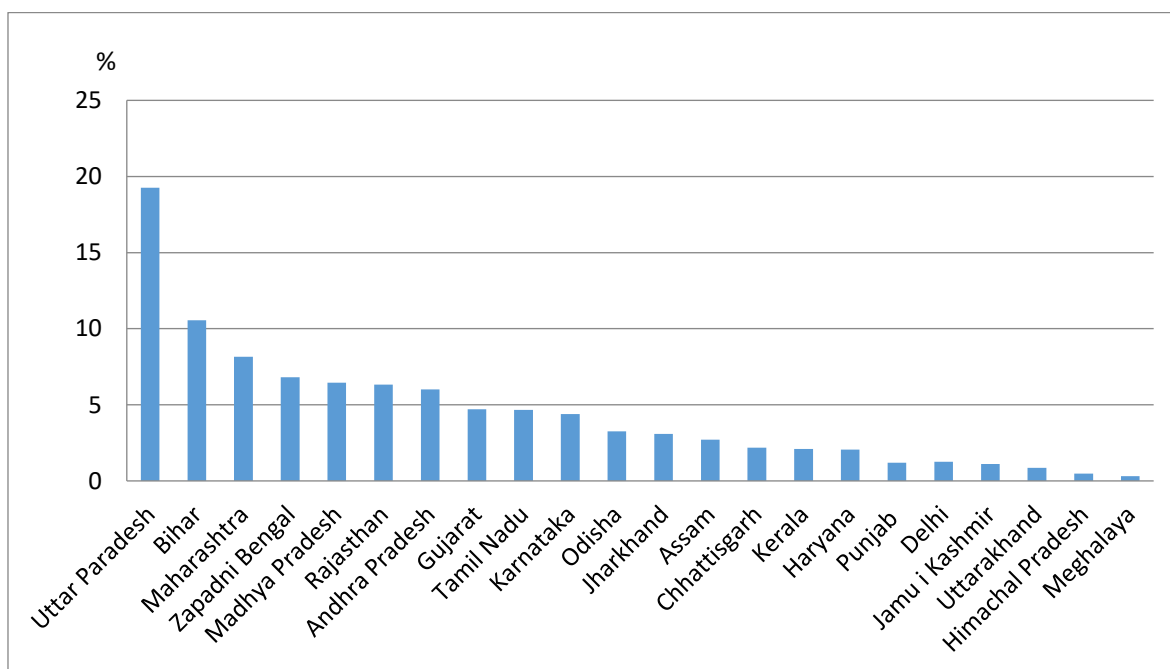
%), a najmanje mladih koji su pohađali srednju školu (16%) (sl. 4)(Popis stanovništva Indije, 2011).

Sl. 4. Udio djece i mladih u Indiji po dobnim skupinama, 2007.godine

Izvor:Popis stanovništva Indije, 2011.

U Indiji najviše djece i mladih živi u ruralnim područjima (73 %) dok ih 27 % živi u urbanim područjima. U ruralnim područjima živi 52 % muške i 48 % ženske djece i mladih, dok u urbanim područjima živi 53 % muške i 47 % ženske djece i mladih (Popis stanovništva Indije, 2011). Najviše djece i mladih živi na području Uttar Paradesh (19,27 %), nakon kojeg slijedi Bihar (10,55 %), Maharashtra (8,15 %), Zapadni Bengal (6,81 %) i Madhaya Paradesh (6,46 %). Na tim područjima živi ukupno 52 % djece i mladih u Indiji (sl. 5).

Sl. 5. Prostorni raspored stanovništva od 0 do 18 godina po savezima država Indije 2007. godine

Izvor: Popis stanovništva Indije, 2011.

Odgoj djece i mladih u Indiji kombinacija je više faktora: kulturnog nasljeđa, ekonomskih prilika, religijskih uvjerenja, položaja žena u društvu i geografske smještenosti. U daljnjem tekstu obrađene su vrste nasilja nad djecom u Indiji koja prikazuju stanje indijskog društva.

5.2. Nasilje nad djecom u Indiji

U Indiji je rašireno vjerovanje kako je obitelj jedina sposobna brinuti se o djetetu. Uplitanje u nečiju obitelj smatra se narušavanjem obiteljske privatnosti. Rezultat takvog vjerovanja očituje se u neprijavljivanju nasilja i posljedica nasilja. Djeca i mladi nisu u mogućnosti zaštititi se od zlostavljača koji su često članovi obitelji. Zbog nedostatka mogućnosti suočavanja sa situacijom, povredama, poniženjem i ljutnjom, često znaju pobjeći od kuće u grad. U gradu su u još težoj situaciji gdje ih često iskorištavaju poslodavci i okolina (Djeca u Indiji, 2007).

Prikupljanje podataka o nasilju nad djecom u obitelji, jedino je omogućila studija iz 2007. godine koju je provelo *Ministarstvo djece i žena u Indiji*. Uzorak se odnosio na 12 447 djece i mladih, od kojih je 51,9 % dječaka i 48,1 % djevojčica. Od ispitane djece, 71,4 % bili su hinduisti, 14,2 % muslimani, 12,7 % kršćani i 1,7 % drugih vjeroispovijesti. Najviše djece i mladih (74,18 %) živjelo je s roditeljima te je od njih 42 % prijavilo do 5 članova obitelji, 55,68 % od šest do deset članova obitelji, a ostatak je prijavio više od 10 članova obitelji (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

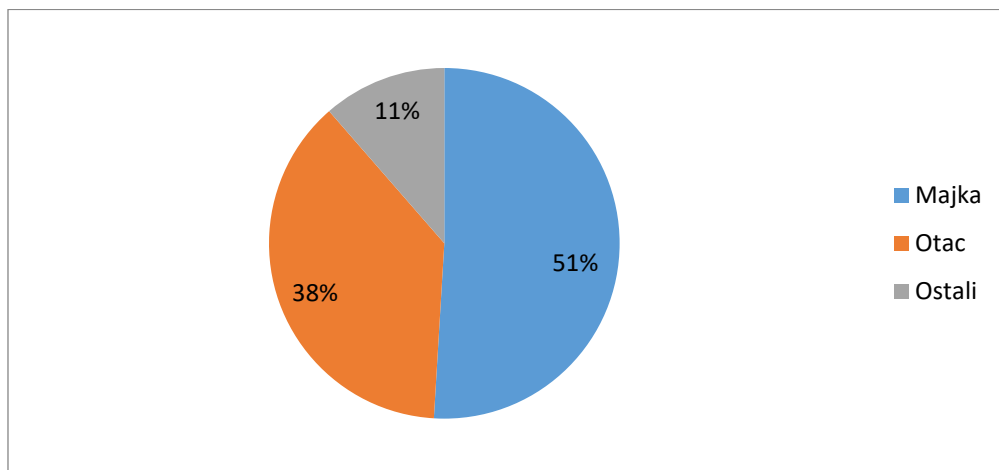
Od ukupno ispitanog broja djece i mladih, 19,90 % je radilo neku vrstu posla. U grupi djece koja rade sudjelovalo je 50,30 % dječaka, a su ostalo bile djevojčice. Od ukupnog broja djece i mladih, njih 23,16 % radilo je kod kuće, 11,21 % radilo ih je u restoranima i kioscima, a 7,83 % radilo je druge poslove kao što su motanje duhana za cigarete, gradnja, trgovine, tkanje tepiha i izradba brava (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Većina djece koja su radila kod kuće činile su djevojčice (81,16 %). Najviše je bilo zaposlenih u dobnoj skupini od 5 do 12 godina (44,19 %), a zatim od 15 do 18 godina (33,27 %) (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

U kioscima ili restoranima radilo je 11,21 % od kojih su većinu činili dječaci (84 %). Većina djece koja je radila na tim radnim mjestima bila je između pet i 12 godina starosti (53,45 %) (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

5.2.1. Fizičko nasilje nad djecom u Indiji

Statistički podatci prikazuju kako su djeca i mladi u Indiji više puta žrtve fizičkog nasilja. Zlostavljači su u 89 % slučajeva roditelji te je pritom 50,9 % fizičkog nasilja vršila majka, a 37,6 % otac (sl. 6). Ovakvi podatci ukazuju na to kako 89 % fizičkog nasilja dijete doživljava u vlastitom domu što je odraz indijskog društva.

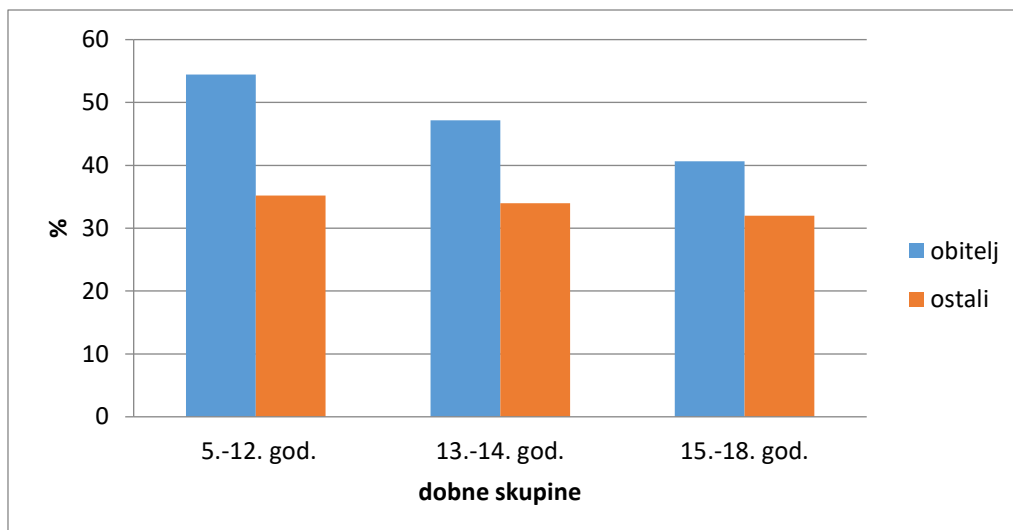

Sl. 6. Udio osoba koje vrše fizičko nasilje nad djecom u Indiji, 2007. Godine

Izvor: Nasilje nad djecom u Indiji, 2007

Veliki udio obiteljskog nasilja može se povezati s patrijarhalnim društvom, u kojem se dijete smatra imovinom oca. Loša roditeljska skrb i neznanje rezultat su nedostatka obrazovanja, lošeg socioekonomskog statusa te problema unutar obitelji (Djeca u Indiji , 2011).

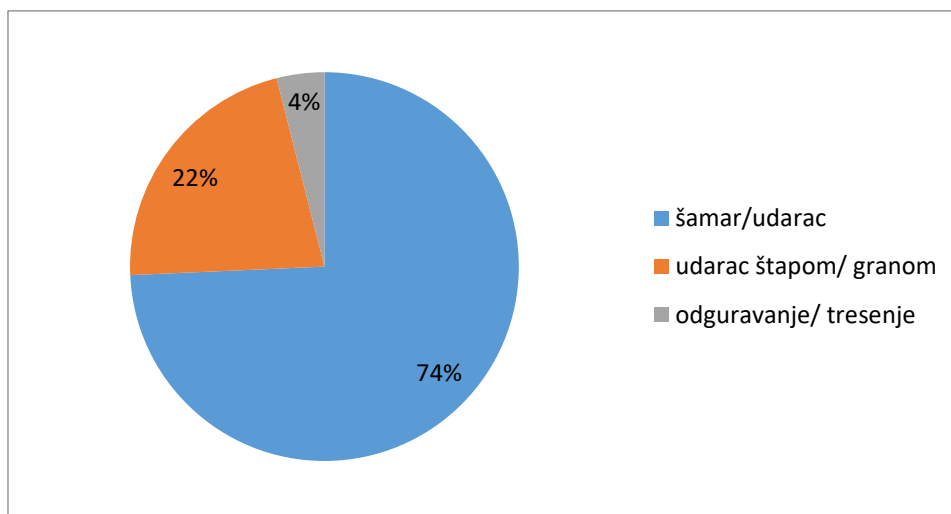
Ukupno 48,7 % fizičkog nasilja vršili su članovi obitelji dok 34 % se odnosi na ostale (sl.7). Djeca u dobnoj skupini od pet do 12 godine doživjela su najviše fizičkog nasilja u obitelji (53,47 %).

Sl. 7. Fizičko nasilje nad djecom u Indiji prema dobnim skupinama i zlostavljačima, 2007. godine

Izvor: Nasilje nad djecom u Indiji, 2007.

Šamar ili udarac bio je najčešći oblik fizičkog nasilja nad djecom u obitelji (74 %) (sl. 8). Podatci ukazuju da je svako peto dijete nakon tjelesnog nasilja imalo vidljive posljedice kao što je naticanje ili krvarenje (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Sl. 8. Oblici fizičkog nasilja nad djecom u Indiji od strane roditelja, 2007. godine

Izvor: Nasilje nad djecom u Indiji, 2007.

Fizičke posljedice imalo je 15,6 % djece u obliku naticanje, krvarenje i teže fizičke ozljede. Analizom podataka zaključuje se kako svatko šesto dijete bilo tjelesno zlostavljano od članova izvan svojih obitelji (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Djeca koja su radila (19,9 %) izjasnila su se kako su ih na posao natjerali roditelji (65 %) te njih 76 % novac daje roditeljima (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Fizičko nasilje u Indiji doživjelo je dvoje od troje djece. Od 69 % fizičko zlostavljane djece 54,68 % činili su dječaci. Najviše zlostavljane djece (72,2 %) bilo je u dobnoj skupini od pet do 12 godina (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Države koje su prijavile najveći broj slučajeva tjelesno zlostavljane djece (tab.1.) bili su Assam (84,65 %), Mizoram (84,64 %), Delhi (83,12 %) i Uttar Pradesh (82,77 %).

Tab.1. Države u Indiji s najviše slučajeva fizički zlostavljane djece i odabrane odrednice država, 2007. Godine

	Assam	Mizoram	Delhi	Uttar Pradesh
Tjelesno zlostavljanje %	84,65	84,64	83,12	82,77
Tjelesno zlostavljanje roditelja %	70,00	58,00	49,00	77,00
Stanovnici u ruralnom području %	86	48	/	78
Stopa pismenosti %	72	91	88	68
Radno stanovništvo(ukupno) %	38,40	44	34	33
Ne radno žensko stanovništvo %	77,50	63,80	88	83,30
Postotak Hinduista %	61	2,70	80,20	79,90
Postotak Muslimana %	34,17	1,60	12,80	19,30

Izvor: IndiKosh, 2007.

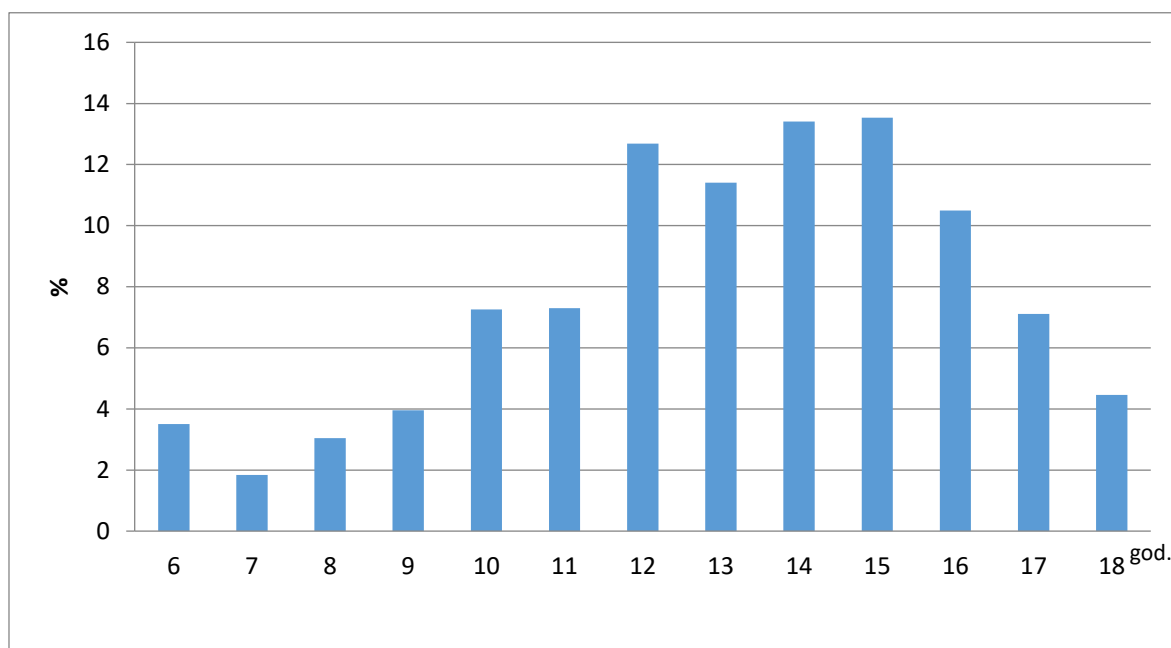
Iz tablice jasno je vidljivo kako ukupno radno stanovništvo iznosi svega između 33 % i 38,40 %. Od ukupnog broja ne zaposlenih, njih 60 % do 88 % čine žene. Nezaposlene žene brinu se za djecu, a odgajaju ih šamarima i udarcima (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Assam i Uttar Pradesh su države čije većinsko stanovništvo živi u ruralnim područjima. Stanovništvo živi ispod granice siromaštva. Čak 70 % i više fizičkog nasilja vrše roditelji i drugi članovi obitelji. Delhi i Mizoram su države čije većinsko stanovništvo živi iznad granice siromaštva, a većina ih živi u urbanim područjima. Najveći udio fizičkog nasilja spomenutih država čine roditelj (50 % - 58 %). Možemo zaključiti da djeca u urbanim sredinama mogu biti češće zlostavljana od strane ostalih (poslodavaca, nastavnika itd.). Stopa pismenosti je

vrlo visoka pa je manji postotak zlostavljanja od strane roditelja u odnosu na Assam i Uttar Pradesh (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

5.2.2. Seksualno nasilje u Indiji

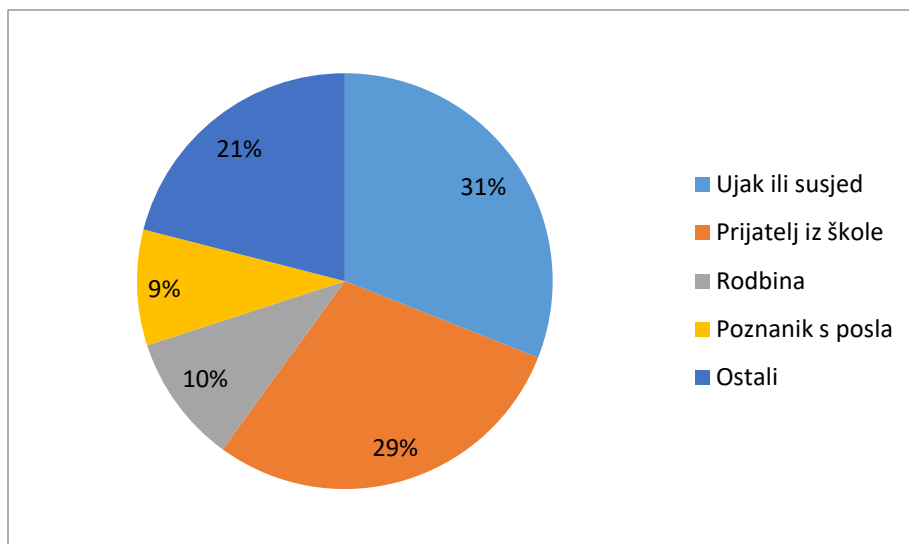
Od ukupno ispitane djece, 53,22 % je prijavilo jedan ili više oblika seksualnog nasilja. Postotak dječaka koji su prijavili seksualno nasilje (52,94 %) je nešto veći nego što je kod djevojčica (47,06 %) (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007). Podatci ukazuju (sl. 9) kako seksualno nasilje najčešće započinje u petoj godini djetetova života. Najviše žrtava je bilo između 12 i 15 godina nakon čega se smanjuje seksualno nasilje.

Sl. 9. Učestalost seksualnog nasilja nad djecom u obitelji prema dobi u Indiji 2007. godine
Izvor: Nasilje nad djecom u Indiji, 2007.

Najviše je djece bilo seksualno zlostavljano u najranjivijem razdoblju i početku puberteta. Nekoliko različitih vrsta seksualnog zlostavljanja kao što su seksualne uvrede, tjeranje djeteta da si dira svoje tijelo te fotografiranje iskusi je 20,90 % djece. Od te skupine, 57,30 % su bili dječaci, a 42,70 % djevojčice. Preko 50 % djece suočilo se s više od tri oblika različitog seksualnog zlostavljanja. Druge oblike seksualnog zlostavljanja, poput prisiljenog ljubljena, izloženosti pornografskom materijalu, prisile na seksualni snošaj tijekom putovanja ili braka, iskusi je 50,76 % djece (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Najveći broj djece seksualno su zlostavljali ujaci ili susjedi (sl. 10).

Sl. 10. Struktura seksualnih zlostavljača djece u Indiji 2007.godine

Izvor: Nasilje nad djecom u Indiji, 2007

Većina djece koja je doživjela seksualno nasilje (72,1 %) nije nikome prijavila slučaj. Djeca koja su prijavila seksualno nasilje najprije su se povjerila svojim roditeljima (6,7 %), a samo 3,4 % djece prijavilo je slučaj policiji (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Seksualno nasilje najviše su iskusila djeca u državi Assam (57,27 %), a potom u Delhi (41 %). Postotak seksualnog nasilja u državi Andhra Pradesh iznosila je 33,87 % i jedina je država u Indiji u kojoj je veći postotak seksualnog iskorištavanja djevojčica (38,52 %) u odnosu na dječake (29,2 %). Andhra Pradesh država je s najvećim postotkom ilegalnog krijumčarenja djevojčica u svrhu seksualnog iskorištavanja (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

5.2.3. Emocionalno nasilje i zanemarivanje u Indiji

Emocionalno nasilje u Indiji doživjelo je 48,37 % djece, 50,1 % djevojčica i 49,99 % dječaka. Najviše emocionalnog nasilja (47,02 %) doživjela su djeca od 5 do 12 godina (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007). Analizom je utvrđeno da svako drugo dijete u Indiji doživjelo neki oblik emocionalnog nasilja. Emocionalno nasilje u Indiji nije prepoznato kao nasilje koje utječe na razvoj djeteta i psihičko stanje djeteta (Djeca u Indiji, 2011).

Ponižavanje je doživjelo 44,13 % djece, od kojih je bilo 51,02 % dječaka i 48,98 % djevojčica. Odnos prema dječacima je grublji, na njih se više i govori povišenim tonom, vrijeđa ih se, omalovažava i psuje. Podatci pokazuju kako 44,09 % omalovažavanja djeteta vrši majka, a otac 35,35 %. Udio omalovažavanja od strane roditelja iznosi 79,44 % što ukazuje na odnose između roditelja i djece (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

Uspoređivanje s drugom djecom iskusi je 20,06 % djece, od kojih je 48,86 % dječaka i 51,14 % djevojčica (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

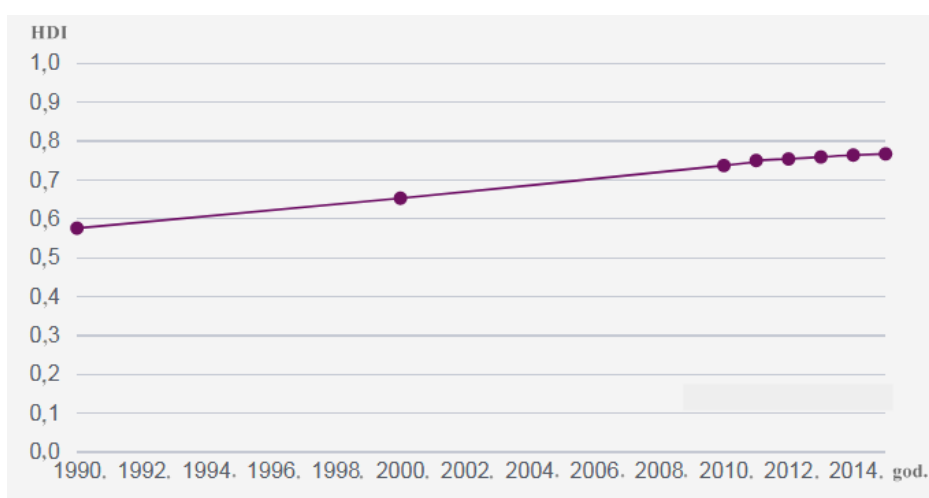
Od ukupnog broja djevojčica koje su sudjelovale u istraživanju, njih 70,57 % je izjavilo kako su doživjele neki od oblika zanemarivanja. Djevojčicama su bila postavljena pitanja poput prednosti i mane djevojčica u odnosu na dječake, dobivaju li manje hrane, slobodnog vremena za rekreaciju nego braća, dobivaju li više kućanskih poslova nego braća itd. Na pitanje pozele li nekad biti dječaci, njih 48,4 % je odgovorilo da bi željele to. Mnoge djevojke su izjavile kako dobivaju manje pažnje u odnosu na svoju braću. Roditelji staju na stranu muške braće prije nego na njihovu što je pokazatelj prisutnosti spolne diskriminacije (Nasilje nad djecom u Indiji, 2007).

5.3. Borba protiv nasilja u Indiji

Nasilje nad djecom u obitelji koje se događa u Indiji često se skriva. Unutar obiteljskih odnosa, nasilje nad djecom javno nije prepoznato. Problem je strukture indijske obitelji i ulogi koje dijete ima. Djeca u Indiji su često ovisna o svojim roditeljima i drugim odraslim članovima obitelji te im se pokoravaju čak i kada više ne žive u istom domu. Vjerovanje da su roditelji i obitelj važni za izgradnju osobnosti djeteta dovelo je do negativnih posljedica koje se odražavaju u zakonu. Brojna nasilja unutar obitelji se ne prijavljuju. Indija nema zakon koji bi omogućio zaštitu djece koja trpe nasilje od strane obitelji. No u javnim prostorima, iskorištavanje djece u poslu, prostitucija, dogovoreni brak popraćeno je različitim programima, telefonskim linijama za pomoć, javim skupovima u školi i na televiziji (Djeca u Indiji, 2011).

6. Države s visokim HDI-om

UN je u ovoj kategoriji uvrstio 55 zemalja. Prema HDI rangu, prva na popisu nalazi se Bjelorusija s indeksom 0,796, a na posljednjem mjestu nalazi se Uzbekistan s indeksom 0,701. Pretraživanjem odgovarajućih podataka utvrđeno je da jedino Turska ima gotovu studiju za nasilje nad djecom u obitelji. Stoga je ona bila i logičan izbor. Turska se nalazi na 71. mjestu HDI ljestvice (0,767) (sl. 11). Ispred Turske nalazi se Gruzija s indeksom 0,769, a uz Tursku na 71. mjestu nalazi se i Venezuela. Na mjestu iza Turske i Venezuele nalazi se Sri Lanka s indeksom 0,766 (UN HDI, 2015).

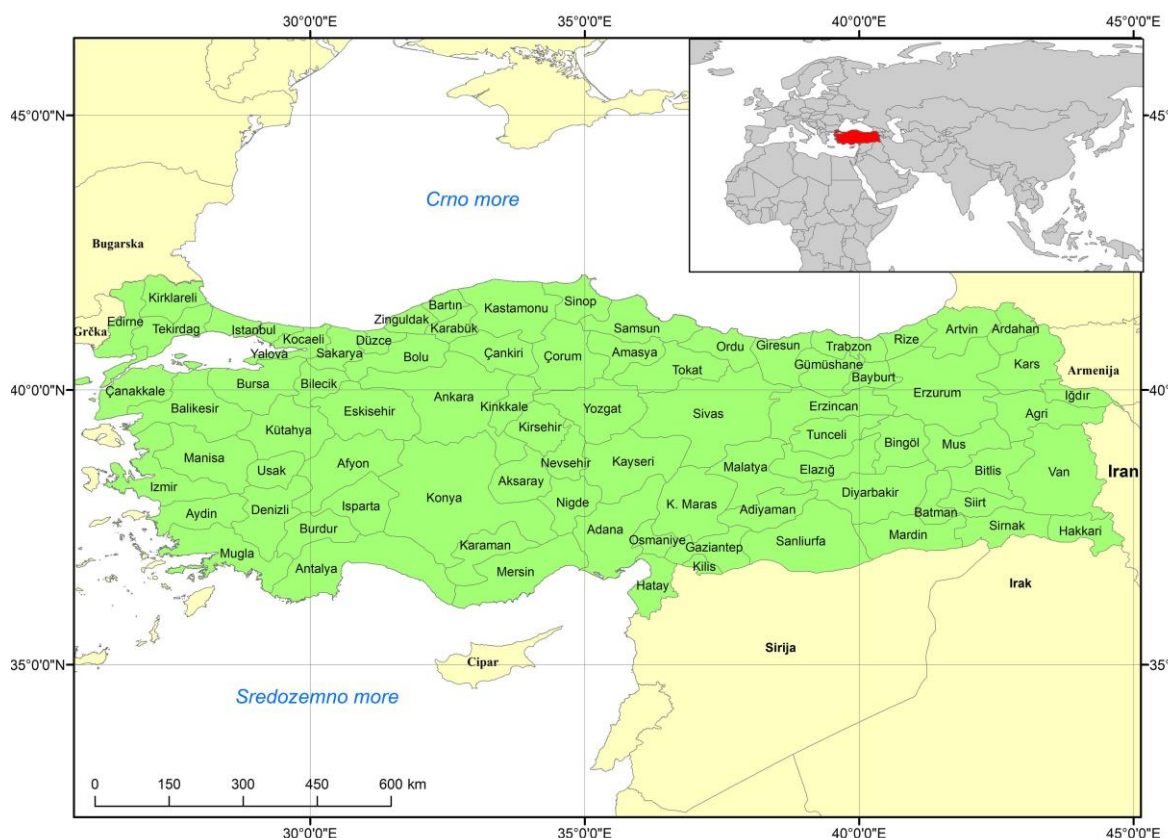

Sl. 11. Vrijednosti HDI-a Turske u razdoblju od 1990. do 2014.godine

Izvor: UN HDI, 2015

6.1. Turska

Gustoća naseljenosti najveća je u okolini velikih gradova i uz obalu Crnog mora, a smanjuje se prema istoku (Tomljanović, 2014.). Najveći grad je Istanbul (oko 10,38 mil.stan. 2011. god.), a brojem stanovnika slijedi glavni grad Ankara (oko 3,86.mil.stan. 2011. god.).

Sl. 12. Geografski smještaj i položaj Turske

Izvor: autor

Turska je 1960-ih imala 28,16 mil. stanovnika. 1970-ih broj stanovnika povećao se na 35,46 mil., a već 1980-ih na 44,11 mil. stanovnika. Trend porasta broja stanovnika se nastavio. Prema podacima iz 2010. godine, u Turskoj je živjelo 72 326 914 stanovnika, od kojih je bilo 49,17 % muškaraca i 50,83 % žena (Turska WHO, 2010).

Očekivano trajanje života u Turskoj, 2010. godine iznosilo je 75,5 godina. U Turskoj je 70,7 % urbanog stanovništva. Glavna religija u Turskoj je islam kojoj pripada 99,8 % stanovništva. Stopa pismenosti iznosila je oko 87 % pri tome je veći udio pismenih muškaraca (95 %) u odnosu na žene (79 %). Udio djece u Turskoj između nula i 14 godina iznosio je 27 %, dok je 67 % iznosila populacija od 15 do 64 godine. Svega je 6 % stanovništva bilo starije od 64. godine (Turska WHO, 2010).

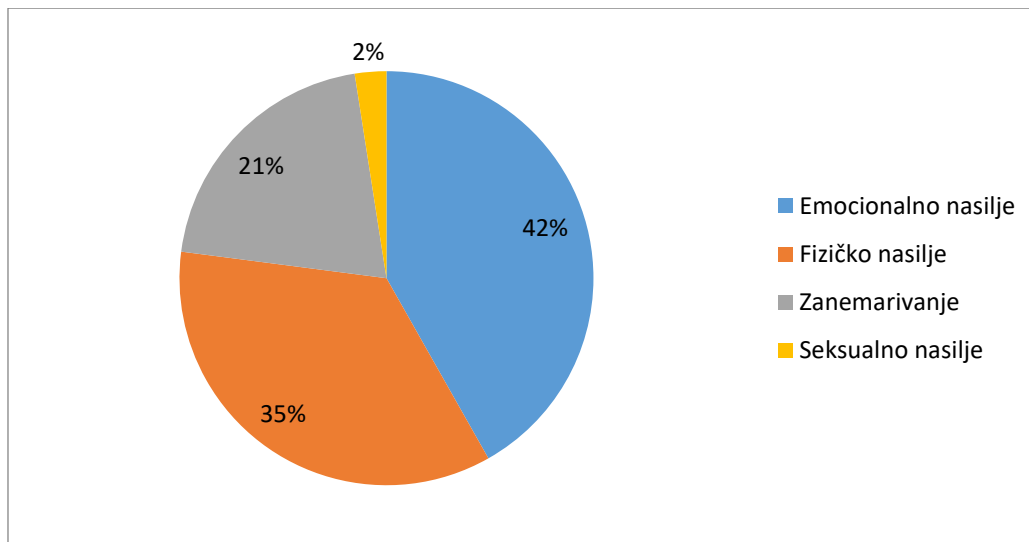
UNICEF Turska (2010) navodi kako su problemi s nasiljem nad djecom odraz ekonomskih i kulturoloških razlika. Konzervativan pristup osnovica je turskog društva. Muški spol smatra se superiornim te se nejednakosti između spolova očituje već od najranije dobi. Žene su odgovorne za obitelj i češće su odustajale od obrazovanja nego muškarci.

Najviše se djece radno izrabljivalo u ruralnim predjelima Turske na temelju čega se zaključuje kako je socioekonomsko stanje obitelji u tim predjelima lošije. Često se takve obitelji sele u urbana područja u potrazi za poslom (UNICEF Turska, 2010).

6.2. Nasilje nad djecom u Turskoj

Istraživanje je proveo UNICEF Turska 2010. godine. Ispitana su djeca (n = 2216) od sedam do 18 godina o nasilju u obitelji. U posljednjih nekoliko godina, 19 % djece svjedočilo je emocionalnom nasilju u svojoj obitelji. 56 % njih svjedočilo je fizičkom nasilju, 10 % seksualnom nasilju, 2 % spolnom nasilju dok se ostatak odnosi na školu, kuće u susjedstvu i okolini (Turska studija o nasilju,2010).

Djeca koja su doživjela nasilje od strane obitelji (sl. 13), prijavila su najviše emocionalnog nasilja (42 %), potom fizičkog nasilja (35 %) i zanemarivanja (21 %). Seksualno nasilje u obitelji, prijavilo je 2 % djece.

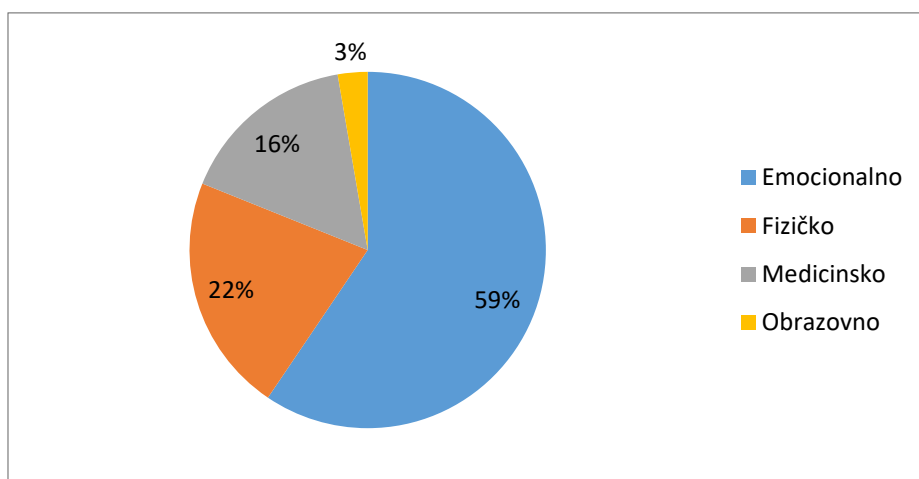

Sl. 13. Vrste nasilja koje su doživjela ispitana djeca u Turskoj, 2010. godine

Izvor: Turska studija o nasilju,2010

6.2.1. Emocionalno nasilje i zanemarivanje u Turskoj

Zanemarivanje je prijavilo 21 % ispitane djece od sveukupnog prijavljeno nasilja u Turskoj. Više od polovice zanemarivanja odnosi se na emocionalno zanemarivanje (sl. 14). Djeca su najviše bila ostavljena sama kod kuće, bez nadzora roditelja, a bio im je potreban barem jedan roditelj. Nadalje, problem koji djeca navode je i nedostatak roditeljske ljubavi i skrbi koja se u očima djeteta očituje kao odbacivanje njih samih (Turska studija o nasilju, 2010).

Sl. 14. Oblici zanemarivanja koja su iskusi ispitan djece od strane svojih roditelja u Turskoj 2010. godine

Izvor: Turska studija o nasilju, 2010

Fizičko zanemarivanje, iskusi je 22 % djece. Djeca nisu imala adekvatnu odjeću i obuću, odjeća nije bila čista, nosili su ili preveliku ili premalu odjeću što opravdavaju financijskim mogućnostima roditelja, odnosno njihovo fizičko zanemarivanje pravdaju socioekonomskim statusom roditelja. Potrebnu medicinsku skrb prilikom bolesti ili povreda nije primilo 16 % djece (Turska studija o nasilju, 2010).

Emocionalno nasilje iskusi je 51 % ispitanika. Najčešće su bili uspoređivani i kritizirani zbog škole i školskog uspjeha (33 %) te im je taj pritisak najviše stvarala majka (24 %). Osim kritiziranja, djeca su u 35 % slučajeva doživjela izljeve bijesa kod kuće i ponovo najviše od strane majke. Očevi su najviše prijetili izbacivanjem iz vlastitog doma dok su majke više prijetile napuštanjem djece (Turska studija o nasilju, 2010).

6.2.2. Fizičko nasilje u Turskoj

Fizičko nasilje prijavilo je 35 % ispitanika. Najčešće su doživjela pljusku ili udarac rukom (24 %) od strane roditelja. Od oblika fizičkog nasilja, djeca su doživjela još i bacanje predmeta na njih (19 %), silovito drmanje (9 %), stajanje u neprirodnom položaju tj. klečanje i slične metode kažnjavanja (7 %) (Turska studija o nasilju, 2010).

Ispitanici nisu prijavljivali fizičko nasilje zato što se takav način postupanja s djecom smatra odgojem.

6.3. Borba protiv nasilja nad djecom u Turskoj

Zakon koji je usvojio Parlament Turske 2005. godine usmjeren je na zaštitu djece od obiteljskog nasilja. Postoje i različite udruge i sigurne kuće koje reagiraju tek kada se nasilje dogodi (UNICEF Turska, 2010).

Turska je uložila napore u prethodnih nekoliko godina u donošenju zakona koji bi regulirao i zaštitio djecu od nasilja pravnim putem, ali većina djece nije upoznata s pravobraniteljem pa ne mogu i ne znaju kome se obratiti. Upravo zbog neznanja djeca ne prijavljuju nasilje koje doživljavaju (UNICEF Turska, 2010).

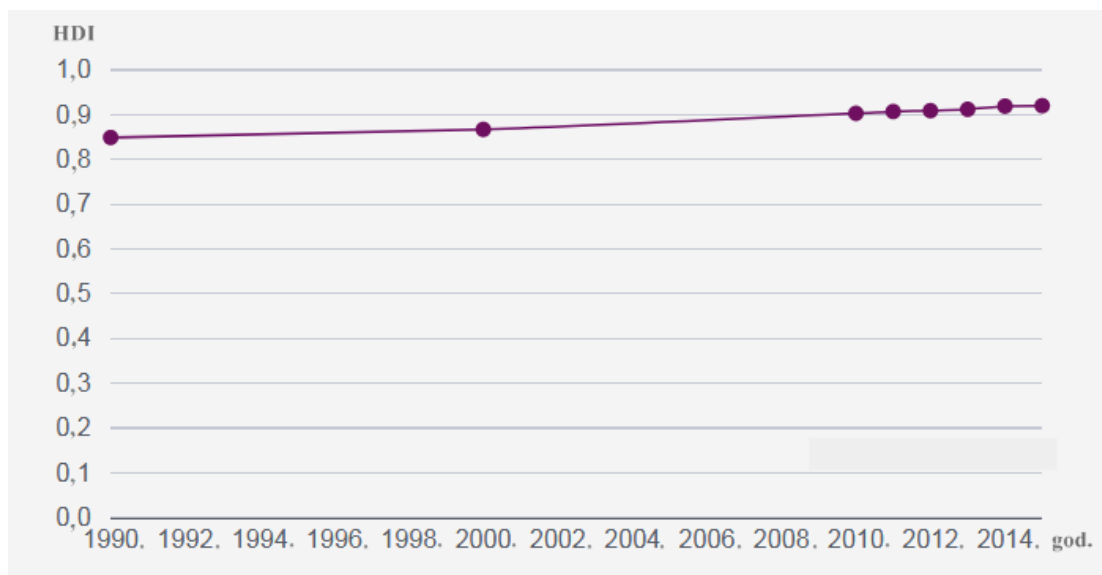
Osmišljeni su različiti programi pomoći žrtvama prema vrstama nasilja, ali problem je što Turska nema razrađen program prevencije nasilja nad djecom (UNICEF Turska, 2010).

Potrebne su dodatne edukacije učenika i roditelja kroz obrazovni sustav o nasilju nad djecom. Potrebna je i medijska eksponiranost o problemu nasilja nad djecom putem televizijskih programa, internetskih članaka, različitih društvenih mreža. Kulturološku podlogu društva teško je izmijeniti, ali prava jednakosti spolova i prava djece moraju biti u prvom planu (UNICEF Turska, 2010).

Prevencija nasilja mora biti prvi korak koji će voditi k smanjenju nasilja nad djecom, ali nije moguće ako se cijelo društvo ne uključi u proces.

7. Države s vrlo visokim HDI-om

Na popisu država s vrlo visokim HDI-om nalazi se 51 država. Na prvom mjestu je Norveška s indeksom HDI-a 0,949 dok se na 51.mjestu nalazi Kuvajt s indeksom HDI-a 0,800. Kanada se, uz SAD, nalazi na desetom mjestu s vrijednošću indeksa (sl. 15) 0,920 što ih smješta iza Islanda (0,921). Zbog dostupnih podataka odabrana je Kanada kao država s vrlo visokim HDI-om, a odabrana je i Hrvatska u kojoj je provedeno empirijsko istraživanje za potrebe rada.

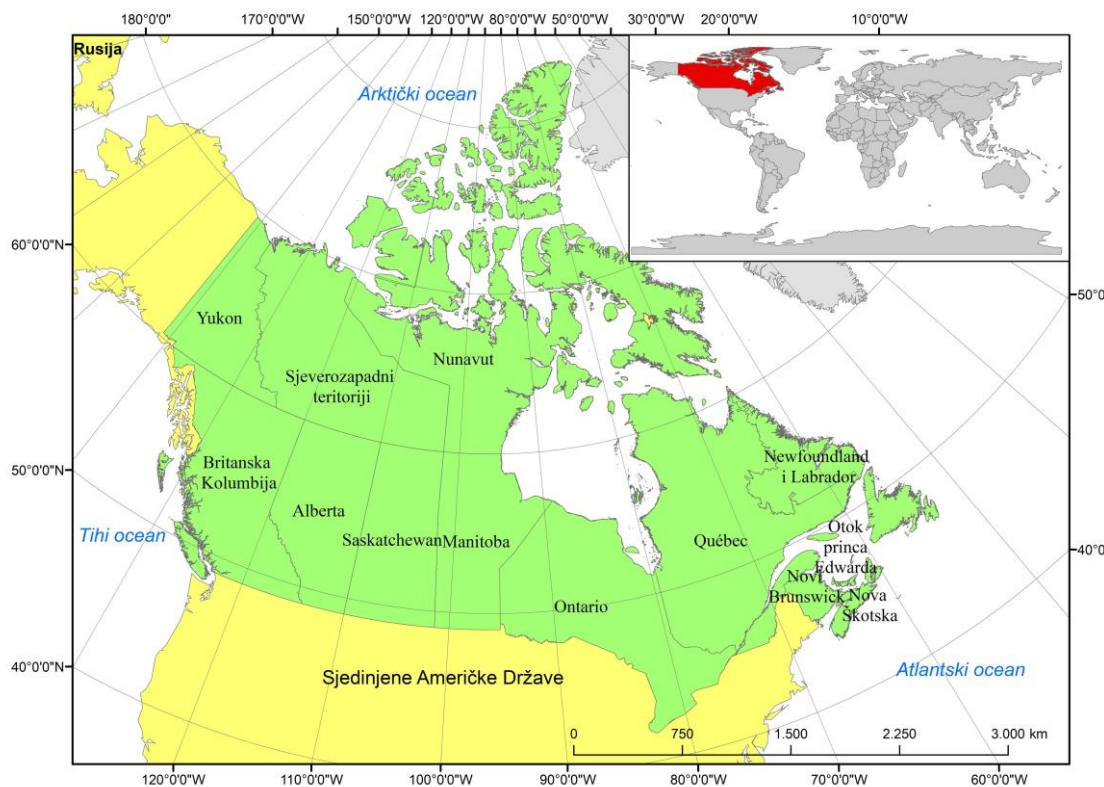

Sl. 15. Vrijednosti HDI-a Kanade od 1990. do 2014.godine

Izvor: UN HDI, 2015

7.1. Kanada

Kanada zauzima većinu sjevernog djela sjevernoameričkog kontinenta (sl. 16) dok je stanovništvo koncentrirano uz granicu sa SAD-om. Kanada pripada skupini gospodarski najrazvijenijih država svijeta (Tomljanović, 2014).

Sl. 16. Geografski smještaj i položaj Kanade

Broj stanovnika Kanade, 2015. godine iznosio je 35,9 mil., od kojih je 81,8 % živjelo u urbanim područjima. Oko 90 % stanovništva okupljeno je u razmjerno uskome graničnom pojasu prema SAD-u. U pokrajinama Québec i Ontario živi oko 62 % od ukupnoga broja stanovnika. Naseljenost u sjeverozapadnim krajevima je vrlo rijetka. Na 2/5 kanadskoga teritorija živi svega 0,2 % stanovništva (Kanada enciklopedija, 2015).

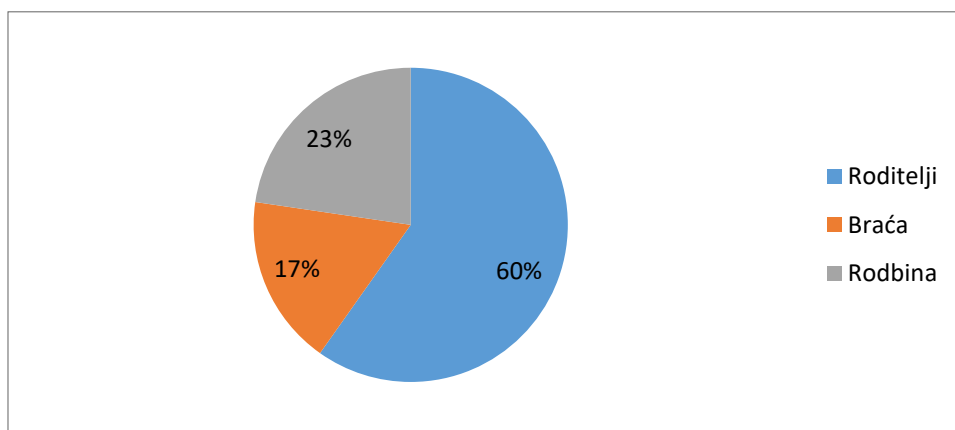
Trajanje školovanja u Kanadi iznosi 16,3 godine, a većina populacije od 25 godina i starijih imaju završenu srednju školu (UN HDI, 2015).

Važno je napomenuti da je Kanada multietnička i multikulturalna zemlja. Ona je jedna od prvih zemalja koja je svijetu predstavila multikulturalnu politiku. Politika se odnosila na sve činitelje društva, bez obzira na rasu, kulturu, etničku pripadnost i religiju. Multikulturalizam je sačuvao kulturni identitet imigranata i domorodačkog stanovništva, ali ih se učilo i kanadskim vrijednostima. Kanadska politika za imigrante kroz godine se mijenjala što se odrazilo na društveno i ekonomsko stanje države (Moose, 2016).

7.2. Nasilje nad djecom u Kanadi

Prema policijskim statističkim izvješćima 2015. godine 16 % žrtava nasilja u Kanadi bila su djeca i mladi (do 18 godine). U tim izvještajima postotak žrtava obiteljskog nasilja iznosio je 16 %. Zlostavljano je 233 djece na 100 000 stanovnika, a od ukupnog broja je bilo 6645 dječaka i 9467 djevojčica (Statistika Kanada, 2015). Učestalost nasilja, fizičkog i/ili spolnog, najčešće se dogodila (66 %) između jedan i šest puta u godini, 20 % prijavilo je između sedam i 21 napadaj, dok je 15 % žrtava prijavilo više od 27 napadaja u godini. Većina žrtava (93 %) fizičkog i/ili spolnog nasilja nisu kontaktirala policiju ili udrugu za zaštitu djece prije svoje 15. godine. Slučajeve fizičkog ili seksualnog zlostavljanja, djeca starija od 15 godina prijavila su u 30 % slučajeva. Otprilike dvije trećine svih žrtava fizičkog ili spolnog nasilja nije nikome reklo za nasilje (Statistika Kanada, 2015).

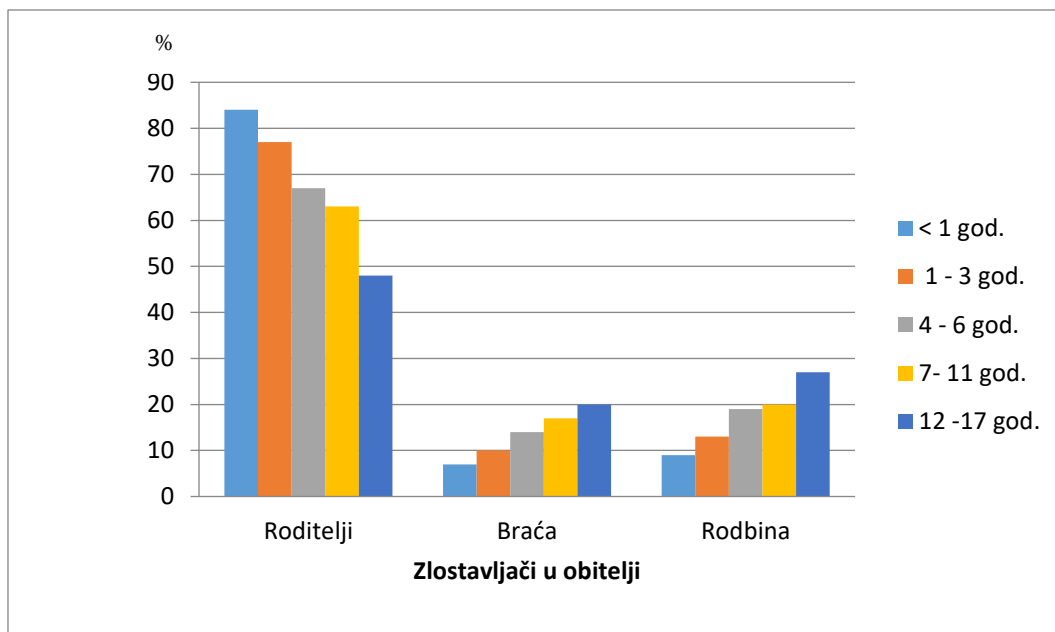
Najveći broj djece zlostavljali su roditelji (60 %), 23 % je zlostavljala rodbina te 17 % braća (sl.17).

Sl. 17. Zlostavljana djeca u Kanadi prema odnosu s zlostavljačem 2015. godine

Izvor: Statistika Kanada, 2015.

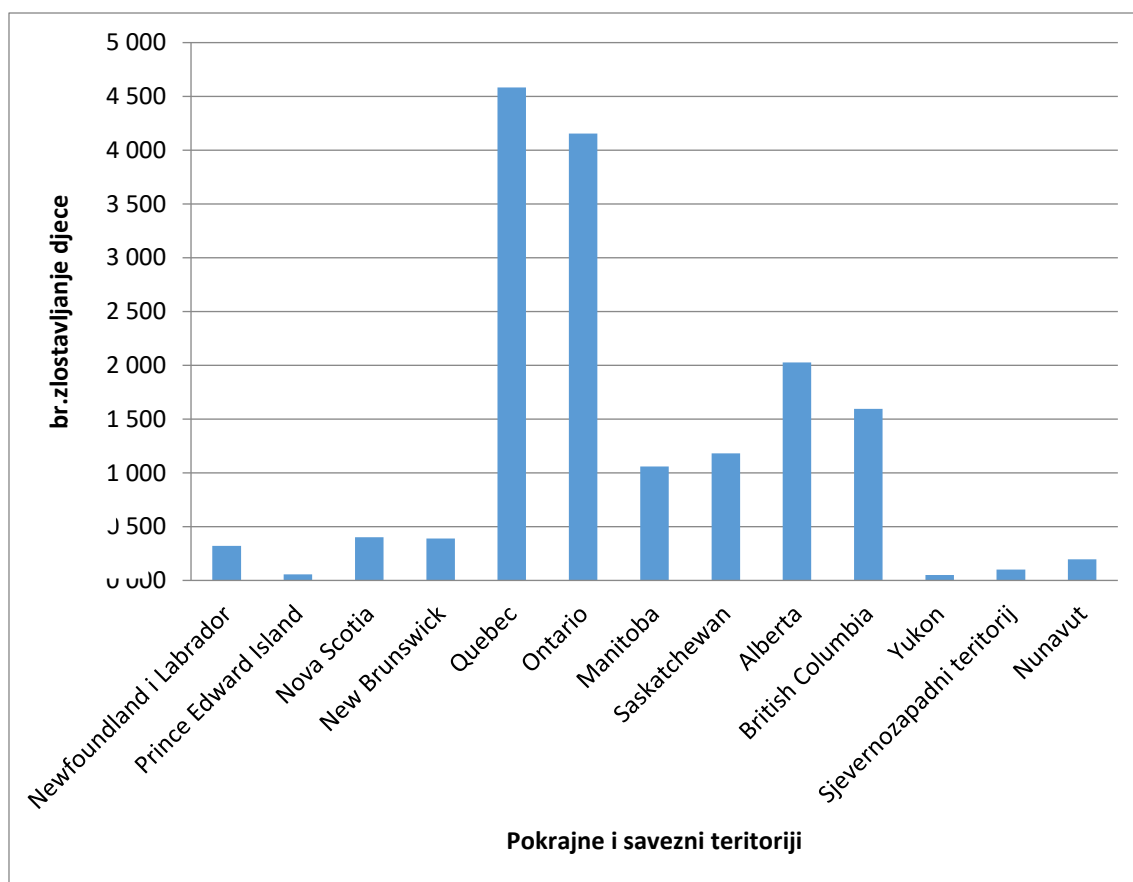
Oblici fizičkog nasilja bili su najzastupljeniji (58 %), a potom slijedi seksualno nasilje (31 %). Roditelji su najviše zlostavljali djecu mlađu od jedne godine, a najmanje mlade od 12 do 17 godina (sl. 18). Uspoređi li se zlostavljanje rodbine i roditelja, uočava se obrnuto proporcionalni odnos. Rodbina je najčešće zlostavljala mlade između 12 i 17 godina, a najmanje djecu mlađu od jedne godine. Udio zlostavljanih od strane rodbine vidljiv je u manjoj mjeri nego onih koji su zlostavljali roditelji (Statistika Kanada, 2015.).

Sl. 18. Udio žrtva nasilja prema dobnim skupinama i zlostavljačima u Kanadi, 2015. godine

Izvor: Statistika Kanada, 2015.

Iz analize broja zlostavljane djece prema pokrajinama i saveznoj teritorijama Kanade (sl. 19) vidljivo je kako je na području Quebeca i Ontaria najviše slučajeva zlostavljanja. Veliki broj slučajeva zlostavljanja povezuje s velikom koncentracijom stanovništva. Područja Nunavuta, Yukona i Sjeverozapadnog teritorija bilježe nizak broj slučajeva zlostavljanja. Osim slabije gustoće naseljenosti, na tim područjima živi dio domorodačkog stanovništva za koje je karakteristično da drže sve unutar svoje zajednice. Metode odgoja djece u takvim zajednicama odvijaju se putem fizičkog i emocionalnog nasilja (Statistika Kanada, 2015).

Sl. 19. Broj djece i mladih do 17 godina koji su bili žrtve nasilja u obitelji, po pokrajinama i saveznim teritorijima, 2015. Godine

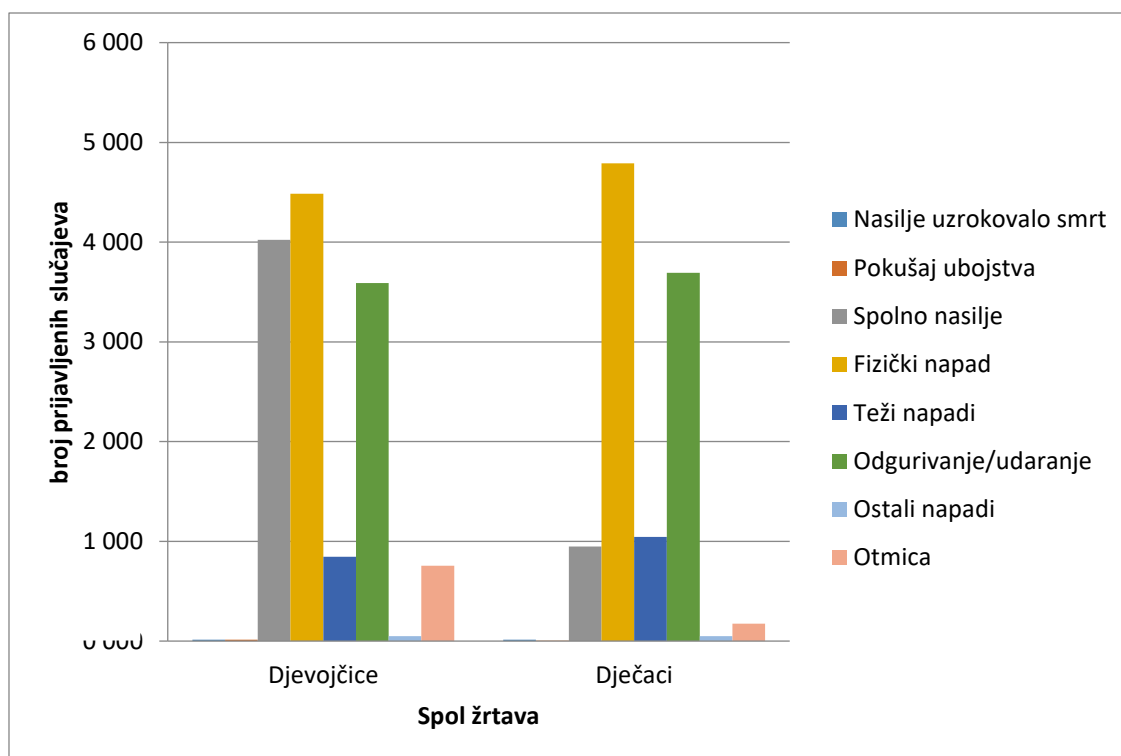
Izvor: Statistika Kanada, 2015

7.2.1. Fizičko nasilje nad djecom u Kanadi

Fizičko nasilje je najčešće (sl. 20) pri čemu su više zlostavljani dječaci u odnosu na djevojčice, dok su djevojčice češće policiji prijavile nasilje.

Prijavljeno je 4000 slučajeva seksualnog nasilja prema djevojčicama što je skoro petostruko više nego prema dječacima.

Otmice su bile vrlo rijetke, svega je 353 djece i mladih bilo žrtvama otmice (Statistika Kanada, 2015) pritom su gotovo trostruko više otimali djevojčice nego dječake.

Sl. 20. Žrtve nasilja (0-17 godina) prema spolu i obliku nasilja koje su doživjeli u Kanadi 2015. godine

Izvor: Statistika Kanada, 2015

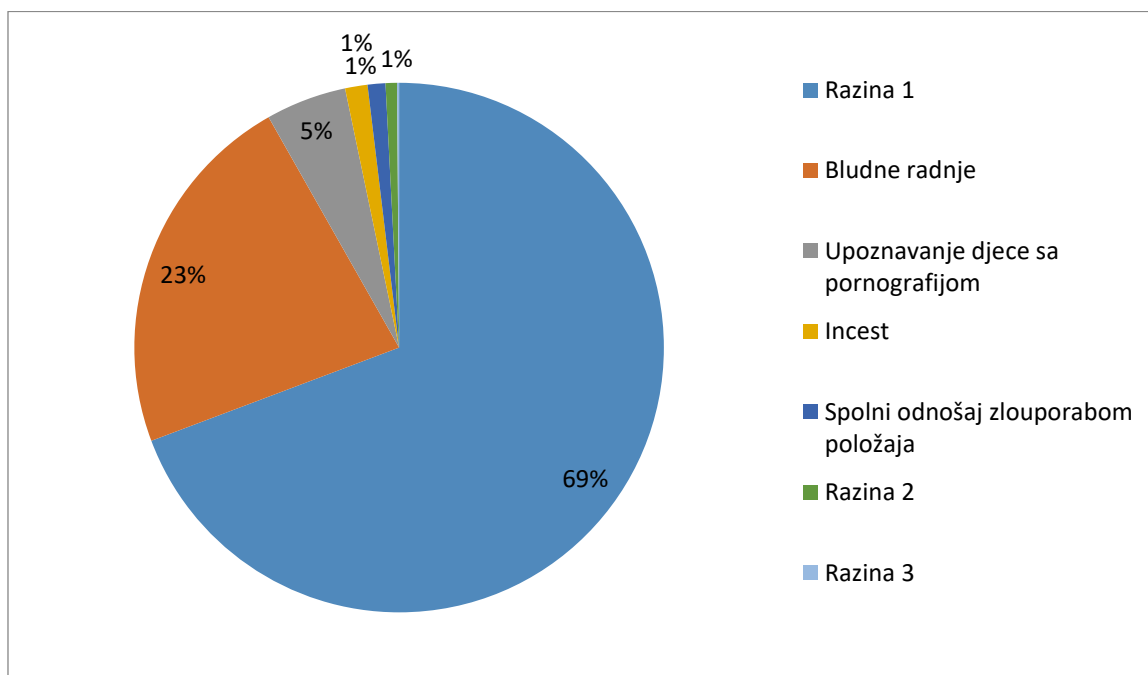
U razdoblju između 2005. i 2015. godine od nasilja je smrtno stradalo 307 djece. Najčešće su stradala od posljedica pretučenosti (25 %), potom gušenja ili davljenja (24 %) i uboda nastalim različitim predmeta (17 %). Najviše smrtno stradale djece (50 %) bilo je staro od nula do tri godine (Statistika Kanada, 2015).

7.2.2. Spolno nasilje nad djecom u Kanadi

U 2015. godini pet puta više su bile seksualno zlostavljanje djevojčice nego dječaci. Broj žrtava seksualnog nasilja (0-17 god.) u 2015. godini iznosio je 13 373. Najviše žrtava bilo je između 12 i 17 godina (8 678 zabilježenih slučajeva), a potom između tri i 11 godina (4 873 prijavljenih slučajeva) (Statistika Kanada, 2015).

Prema klasifikaciji Statističkog zavoda Kanade razina jedan (sl. 21) odnosi se na manje tjelesne ozljede ili izostanak ozljeda uzrokovanih seksualnim naseljem. Razina dva odnosi se na upotrebu oružja prilikom prijetnji i/ili namjerno uzorkovanje tjelesnih ozljeda prilikom seksualnog nasilja, dok se razina tri odnosi na ranjavanje i zlostavljanje koje ugrožava život

žrtve. Po učestalosti odmah nakon razine jedan nalazi se kategorija bludne radnje (23 %) i upoznavanje djece s pornografijom putem interneta (5 %) (Statistika Kanada, 2015).

Sl. 21. Oblici seksualnog zlostavljanja djece u Kanadi 2015. godine

Izvor: Statistika Kanada, 2015

Spolno nasilje najviše su vršili zlostavljači izvan obiteljskog kruga. Unutar obitelji, 11 % zlostavljača bili su roditelji.

Nadalje, prema prijavama obiteljskog nasilja policiji, vidljiva je i različita prostorna distribucija obiteljskog nasilja. Djeca i mladi iz manjih gradova i ruralnih područja bili su više nego dva puta češće žrtve obiteljskog nasilja nego djeca i mladi iz većih gradova (Statistika Kanada, 2015).

Također, postoje razlike i između samih urbanih sustava. U manjim urbanim gradskim sustavima veća je stopa obiteljskog nasilja nad djecom nego u najvećim urbanim sustavima poput Toronta, Montreala i Vancouvera čije su stope ispod nacionalnog prosjeka (Statistika Kanada, 2015).

7.3. Borba protiv nasilja nad djecom u Kanadi

U Kanadi, osim od policije, žrtve nasilja pomoć mogu potražiti u udruzi za žrtve zlostavljanja, socijalnoj službi, kod obiteljskog liječnika ili u bolnicama. Postoje i telefonske linije koje pružaju pomoć žrtvama, autonomne kuće za žrtve nasilja i skloništa. Nude se pravne službe roditeljima te starijim adolescentima kako bi pravnim putem osudili ponašanje zlostavljača. Kanada je uložila u internetske stranice i službe koje nude posebno savjetovanje te pokretanje postupaka ukoliko jedan od roditelja ili rodbine otme dijete. Takvi procesi najčešće se događaju prilikom brakorazvodnih parnica te je potrebno reagirati na vrijeme u skladu s zakonom (Statistika Kanada, 2015).

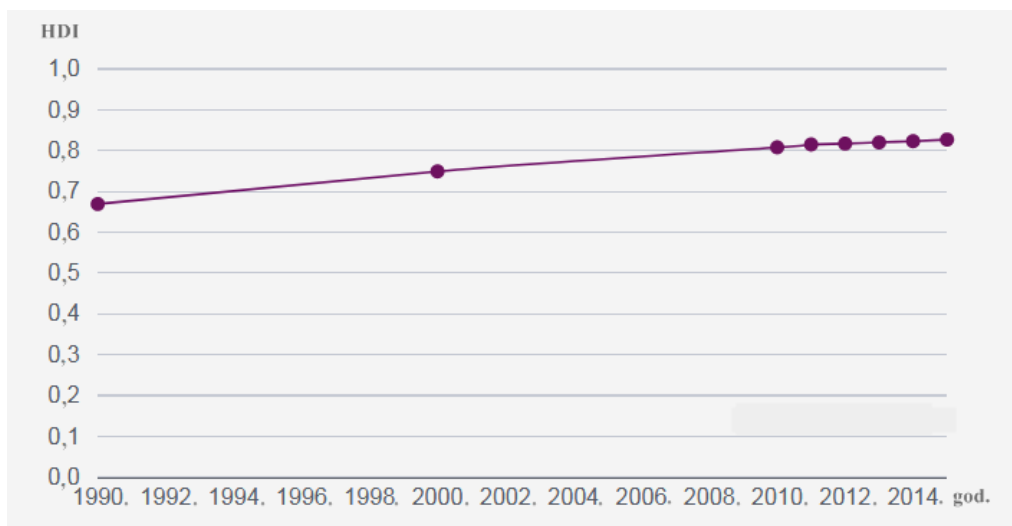
U svakoj provinciji i teritoriju djeluju službe za suzbijanje obiteljskog nasilja, a postoje i posebne službe koje se bave samo spolnim nasiljem u obitelji. Svaka od tih službi posjeduje internetsku stranicu, besplatan telefonski broj i provode kampanje protiv nasilja u obitelji i školskim ustanovama (Statistika Kanada, 2015).

Nažalost, veliki broj je i dalje neprijavljenih slučajeva, ali usporedi li se broj žrtava nasilja u odnosu na prethodne godine, uočava se lagani pad slučajeva nasilja u obitelj. Pravo pitanje bilo bi odnosi li se pad na smanjenje broja žrtava nasilja ili povećanje neprijavljivanja nasilja u obitelji (Statistika Kanada, 2015).

8. Hrvatska

Hrvatska je prema HDI-u, koji iznosi 0,827 (sl. 22) na 45. mjestu ljestvice zajedno s Argentinom. Prethodi im Latvija (0,830), a iza njih nalazi Bahrein (0,824) (UN HDI, 2015).

Hrvatska prema procjeni za 2011. godinu ima 4,2 mil. stanovnika, od kojih 59 % živi u urbanom području. Pismenost iznosi 99,3 % dok postotak populacije koja je starija od 25 godina, i ima završenu srednju školu iznosi 95,8 % (UN HDI, 2015.)

Sl.22. Vrijednosti HDI-a Hrvatske od 1990. do 2014.godine

Izvor: UN HDI, 2015

Istraživanje Bilić i dr. (2012) navodi da je 15,9 % djece bilo izloženo tjelesnom zlostavljanju, 15,5 % emocionalnom, 14 % spolnom zlostavljanju te 2,5 % zanemarivanju. Podaci istraživanja koje su za Hrvatsku prikupili Ajduković i dr. (2012) u sklopu međunarodnog istraživačkog FP7 projekta »BECAN– Balkan Epidemiological Study on Child Abuse and Neglect« ukazuju da su ispitanici sedmih razreda najviše doživjeli psihičku agresiju (77,1 %). Slijedi tjelesno kažnjavanje (68,4 %), tjelesno zlostavljanje (34,0 %) i, kao najmanje prisutno, psihičko zlostavljanje (26,8 %). Ajduković i dr. (2012) navode kako postoji povezanost među kategorijama nasilja nad djecom, a najveća korelacija je između tjelesnog kažnjavanja i tjelesnog zlostavljanja. Očevi i majke najčešći su počinitelji nasilja nad djecom u obitelji. Stoga je za potrebe rada provedeno istraživanje na temu nasilja nad djecom u obitelji.

8.1. Empirijsko istraživanje

Cilj istraživanja bio je prikupiti podatke o fizičkom i emocionalnom nasilju nad djecom u obitelji te uočiti povezanost vrsta nasilja s ekonomskim prilikama obitelji.

Na temelju cilja formulirani su sljedeći istraživački problemi.

1. Problem je analizirati sociodemografske karakteristike ispitanika.
2. Problem je analizirati učestalost fizičkog nasilja nad djecom.
3. Problem je analizirati učestalost emocionalnog nasilja nad djecom.
4. Problem je analizirati učestalost različitih oblika nasilja nad djecom u odnosu na sociodemografske karakteristike.

8.1.1. Ispitanici

Uzorak istraživanja je namjeran. Ukupno je u istraživanju sudjelovao 101 učenik sedmih razreda OŠ i 101 učenik osmih razreda OŠ, pa je ukupni uzorak bio 202 učenika. Od toga je bilo 107 dječaka i 95 djevojčica. U dobnoj skupini od 12 do 13 godina bilo je 70 učenika, a u dobnoj skupini od 14 do 15 godina bilo je 132 učenika. Svi upitnici su bili valjano popunjeni.

8.1.2. Postupak

U istraživanju su sudjelovali učenici jedne škole s područja Grada Zagreba i učenici jedne škole s područja Zagrebačke županije. Zbog anonimnosti i zaštite podataka ispitanika imena se ne navode. Razdoblje provođenja anketa je bilo između travnja i lipnja 2018. godine. Učenicima su upitnike podijelili školski pedagozi na satu razredne zajednice. Za vrijeme ispunjavanja upitnika, samo je pedagog bio prisutan u učionici. Za ispunjavanje upitnika, učenici su imali 15 minuta. Ispunjavanje upitnika bilo je anonimno te su se poštovale odredbe Etičkog kodeksa o istraživanju s djecom.

8.1.3. Instrumenti

U empirijskom istraživanju korišteni su instrumenti:

1. *Prilagođeni upitnik sociodemografskim karakteristikama* (Kletečki, 2011). Sadržavao je 16 čestica o: spolu, godinama, razredu, općem uspjehu, stupnju obrazovanja majke i oca, radnom statusu majke i oca, navedenih stvari koje posjeduju za vrijeme i razonodu, vlastita procjena materijalnih prilika obitelji. Za potrebe rada adaptirana su pitanja o socioekonomskim mogućnostima roditelja. Ispitanici su odgovarali na skali od 4 stupnja (1- *nikad*, 2 - *ponekad*, 3- *često*, 4 - *uvijek*) o financijskim mogućnostima roditelja (npr. Imaju li tvoji roditelji dovoljno novaca da ti ako želiš, možeš ići na školske izlete).

2. *Prilagođeni upitnik o oblicima fizičkog nasilja, posljedicama fizičkog nasilja i oblicima emocionalnog nasilja* (Upitnik stresnih doživljaja u djetinjstvu u obitelji, Pećnik, 2001).

Sastoji se od 21 čestice. Ispitanici su na skali od 4 stupnja (1- *nikad*, 2 - *rijetko*, 3- *ponekad*, 4 – *vrlo često*) procjenjivali koliko su puta tijekom života doživjeli neki od navedenih oblika nasilja.

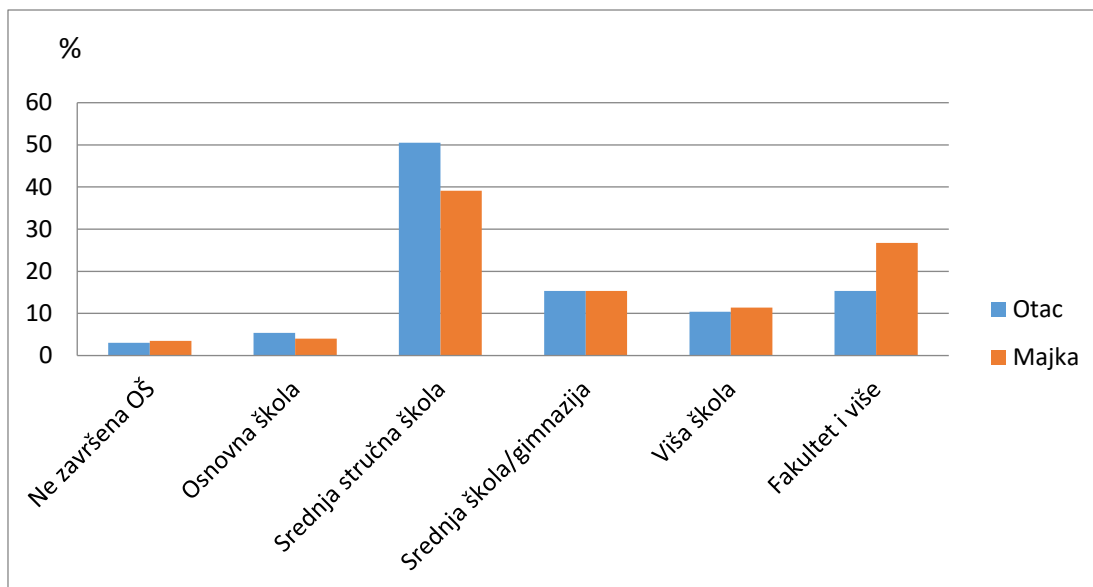
Svi podatci su uneseni u SPSS program pomoću kojeg se vršila analiza.

8.1.4. Rezultati

Prema mjestu stanovanja, najviše je bilo učenika iz Zagrebačke županije (55%). Rezultati pokazuju da je najviše učenika prethodni razred završilo s ocjenom vrlo dobar (47 % učenika), a zatim slijedi ocjena odličan (37,1 % učenika). Ocjenom dobar završilo je 14,9 % učenika, ocjenu dovoljan imao je jedan učenik i ocjenu nedovoljan jedan učenik.

Sociodemografske karakteristike

Najviše roditelja ima srednju stručnu spremu, 50 % očeva i 39 % majki (sl. 23). Podjednak postotak očeva i majki je završilo gimnaziju (15,3 %), dok je više majki završilo fakultet. Osnovnu školu nije završilo 3 % očeva i 3,5 % majki.

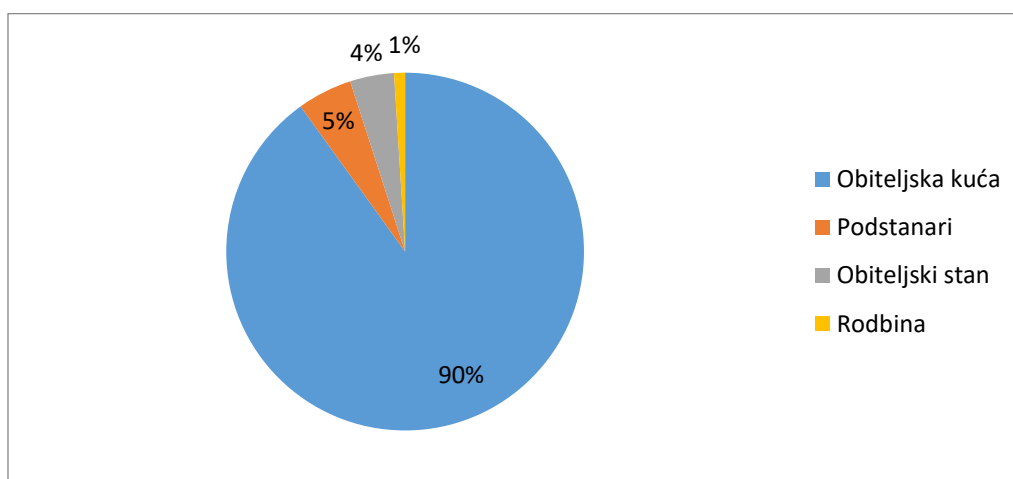

Sl. 23. Stručna sprema roditelja ispitanih učenika

Izvor: Anketno istraživanje, 2018.godine

Radni status roditelja pokazuje kako 93,1 % očeva i 86,6 % majki radi i prima plaću. Svega 4 % očeva ne radi te 1,5 % radi, ali ne prima plaću. Postotak majki koje ne rade iznosi 10,9 %, a samo 0,5 % radi, ali ne prima plaću. Socijalnu pomoć prima 2 % majki i 0,5 % očeva.

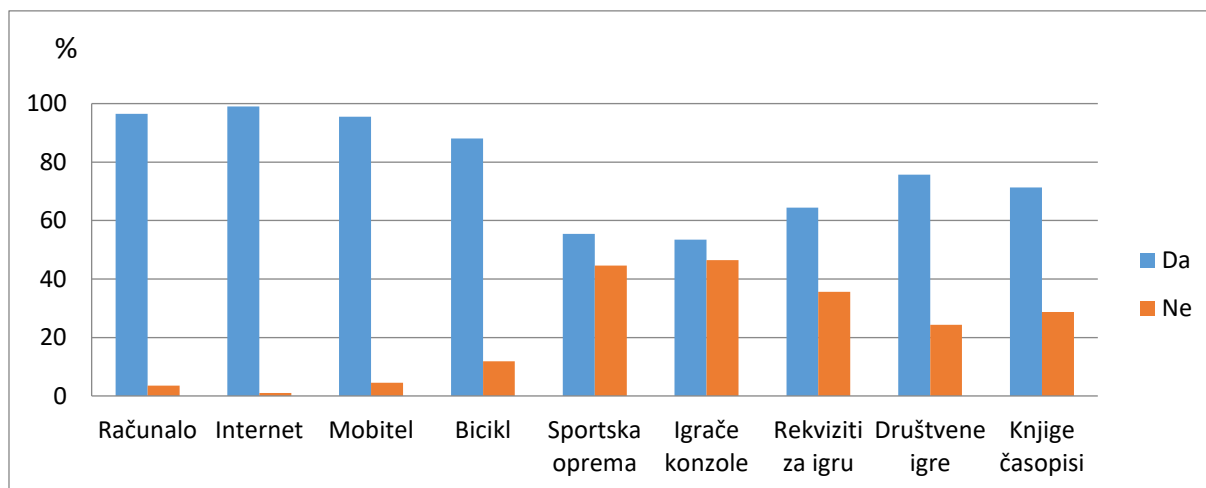
Najveći udio učenika živi u obiteljskoj kući (sl. 24), a svega 1 % živi kod rodbine. Vlastitu sobu ima 73,3 % ispitanika, 20,8 % dijeli sobu s još jednom osobom, 5,4 % dijeli je s dvije osobe dok 0,5 % dijeli sobu s tri ili više osobe.

Sl. 24. Mjesto stanovanja ispitanih učenika

Izvor: Anketno istraživanje 2018. Godine

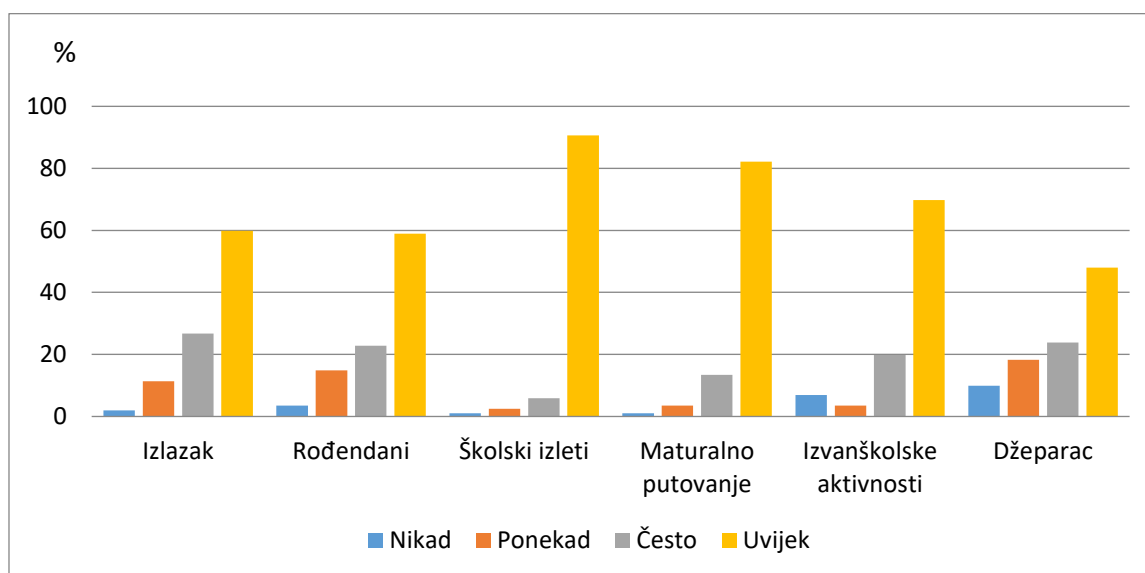
Analizom (sl. 25) rezultata koja su se odnosila na posjedovanje materijalnih stvari, najveći postotak, preko 90 %, odnosio se na posjedovanja računala, interneta i vlastitog mobitela. Sportsku opremu i igrače konzole nema oko 45 % učenika, a potom slijede rekviziti za igru i časopisi/knjige.

Sl.25 . Posjedovanje materijalnih i nematerijalnih stvari ispitanih učenika

Izvor: Anketno istraživanje 2018. Godine

Financijske mogućnosti roditelja (sl. 26) koje se odnose na život učenika, prikazuju kako 90 % učenika uvijek ide na školske izlete, 82 % uvijek ide na maturalno putovanje te 70 % na izvanškolske aktivnosti.

Sl. 26. Financijske mogućnosti roditelja ispitanih učenika

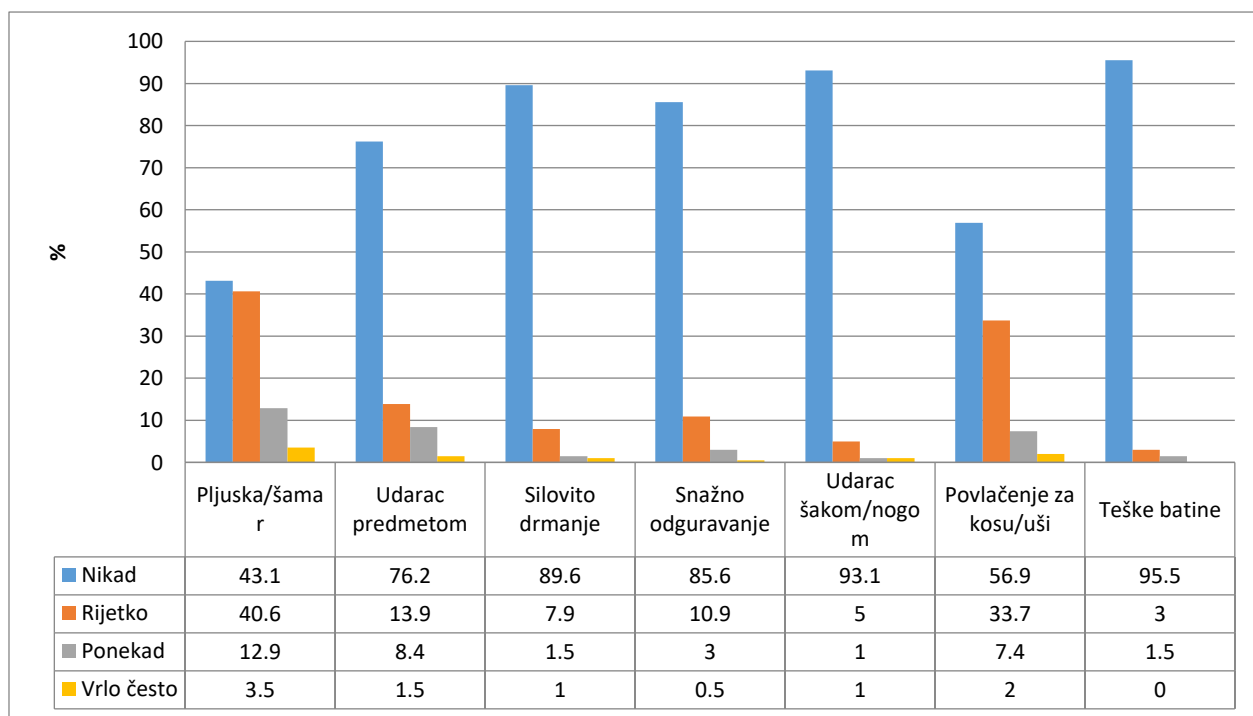
Izvor: Anketno istraživanje 2018.godine

Odjeću poznatih marki učenicima kupuje 58,9 % roditelja, a 61,4 % roditelja u mogućnosti je financirati privatno školovanje. Svako ljetovanje 44,6 % učenika u prosjeku ljetuje sedam dana, dok njih 42,6 % ljetovanje više od 15 dana u vlastitoj vikendici ili apartmanu. Ukupan postotak učenika koji ljetuju svake godine iznosi 86 %. Podatci pokazuju kako 43% učenika svake godine ima mogućnost odlaska na zimovanje.

Procjena učenika o imovinskom stanju obitelji pokazuje kako svega 33,2 % učenika smatra da imaju odlične materijalne prilike, 48 % vrlo dobre, 16,3 % osrednje, loše 1 % i 1,5 % jako loše.

Nasilje nad djecom

U odgovoru na drugi istraživački problem napravljena je frekvencijska analiza i utvrđeno je da je najčešći oblik fizičkog nasilja nad djecom (sl. 27) pljuska ili šamar (58,2 %) koju su vrlo često doživjelo 3,5 % ispitanika.

Sl. 27. Učestalost fizičkog nasilja nad ispitanim učenicima od strane roditelja

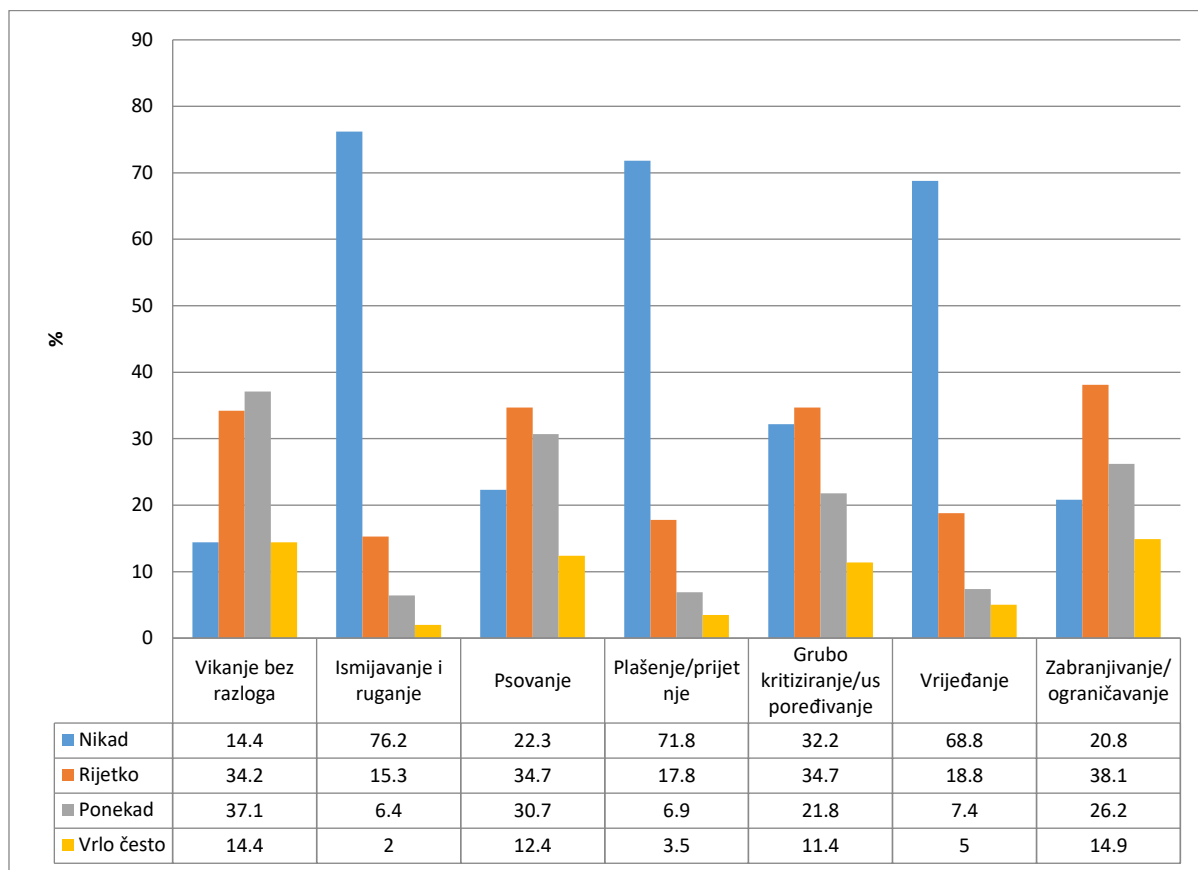
Izvor: Anketno istraživanje 2018. Godine

Povlačenja za kosu ili uši doživjelo je 43,1 % ispitanika, od kojih je rijetko doživjelo 33,7 %, a vrlo često 2 %. Slične su rezultate u svom istraživanju dobile Bilić i Bilić (2013), a visoka podudarnost podataka može se objasniti uporabom sličnih instrumenata.

Potrebno je naglasiti da ne smije postojati tolerancija ni na koji oblik fizičkog nasilja nad djecom. Iako ispitanici navode da su silovito drmanje, snažno odguravanje, teške batine,

udarac šakom ili nogom doživjeli rijetko ili ponekad, podatci su zastrašujući i za njih nema opravdanja (Bilić i Bilić, 2013).

Sukladno trećem istraživačkom problemu, utvrđeno je da su ispitani učenici više iskusili emocionalno nasilje nego fizičko. Vrlo često su iskusili (sl. 28) vikanje bez razloga (14,4 %), zabranjivanje i ograničavanje (14,9 %), grubo kritiziranje/ uspoređivanje (11,4 %) i psovanje (12,4 %).

Sl. 28. Učestalost emocionalnog nasilja ispitanim učenicima od strane roditelja

Izvor: Anketno istraživanje 2018. Godine

Vikanje bez razloga statistički je umjereno povezano s ismijavanjem ili ruganjem ($r=0,242$, $p<0,01$), plašenjem ($r=0,357$, $p<0,01$), vrijeđanjem ($r=0,324$, $p<0,01$) dok je značajno povezano s zabranjivanjem ($r=0,492$, $p<0,01$) i psovanjem ($r=0,425$, $p<0,01$). Možemo zaključiti da prilikom vikanja bez razloga roditelj upotrebljava psovke, vrijeđa, plaši, ismijava, zabranjuje i time istovremeno različitim oblicima vrši emocionalno nasilje nad djecom kao što navode Bilić i Bilić (2013).

Korelacijskom analizom dobiveni su odgovori na četvrti problem o učestalosti različitih oblika nasilja nad djecom u odnosu na sociodemografske karakteristike.

Rezultati pokazuju slabu do umjerenu povezanost radnog statusa oca s opekotinama ($r = 0,281, p < 0.01$) i lomovima kostiju ($r = 0,373, p < 0.01$). Otac koji ne radi ili prima socijalnu pomoć češće fizički zlostavlja djecu koja bi kao posljedicu imala vidljive tjelesne ozljede. Radni status majke statistički je umjereno povezan sa silovitim drmanjem ($r = 0,207, p < 0.01$) i udarcem šakom ili nogom ($r = 0,263, p < 0.01$). Majke koje ne rade najčešće fizički zlostavljaju djecu tako što su ih silovito drmale i udarale šakom ili nogom.

Analizom je utvrđena slaba do umjerena povezanost fizičkog nasilja sa spolom žrtve ($r = -0,209; p < 0.01$), što dovodi do zaključka da su dječaci češće doživjeli fizičko nasilje kao što tvrde i drugi autori (Bilić i dr., 2012, Bilić i Bilić, 2013). Zabranjivanje i ograničavanje slabo do umjereno je povezano sa spolom žrtve ($r = 0,209, p < 0.01$) kao što je potvrdila Kušević (2008). Rezultati istraživanja pokazuju kako dječaci češće nego djevojčice doživljavaju zabranjivanje i ograničavanje.

Lošije materijalne prilike slabo do umjereno su povezane sa silovitim drmanjem ($r = 0,320, p < 0.01$), udarcem šakom ili nogom ($r = 0,224, p < 0.01$), teškim batinama ($r = 0,276, p < 0.01$), iščašenjem ($r = 0,286, p < 0.01$), opekotinama ($r = 0,343, p < 0.01$), plašenjem ($r = 0,285$) i vrijeđanjem ($r = 0,367, p < 0.01$). Možemo zaključiti da roditelji koji imaju lošije materijalne prilike češće vrše teže oblike nasilje nad djecom koje su dodatno popraćene plašenjem i vrijeđanjem. Analizom istraživanja uočava se kako roditelj niže stručne spreme češće upotrebljavaju plašenje i prijetnje kao odgojne metode.

8.1.5. Rasprava

Svi zaključci izvedeni su na temelju uzorka ispitanika. Uzorak je bio namjeran i relativno mali, ali dovoljan za potrebe diplomskog rada.

Najviše roditelja ima srednju stručnu spremu, 50 % očeva i 39 % majki, a osnovnu školu nije završilo 3 % očeva i 3,5 % majki. Radni status roditelja pokazuje kako 93,1 % očeva i 86,6 % majki radi i prima plaću. Većina ispitanika ima vlastite sobe, računala, mobitel i druge materijalne stvari. Odjeću poznatih marki učenicima kupuje 58,9 % roditelja, a 61,4 % roditelja u mogućnosti je financirati privatno školovanje. Roditelji im mogu omogućiti školske izlete, proslave rođendana, naturalna putovanja i dr. Uočava se kako veliki postotak (86 %) djece ljetuje svake godine dok za zimovanje ima mogućnost 43 % učenika. Samoprocjena učenika o imovinskom stanju obitelji pokazuje kako 33,2 % učenika smatra da imaju odlične materijalne prilike, 48 % vrlo dobre, 16,3 % osrednje, loše 1 % i 1,5 % jako

loše. Analizom podataka financijskih mogućnosti obitelji može se zaključiti kako se većinom radi o dobrostojećim obiteljima.

Prilikom analize fizičkog nasilja najčešći oblik je pljuska ili šamar, a potom slijedi povlačenja za kosu ili uši. Takav način kažnjavanja potvrdile su Bilić i Bilić (2013) u svom istraživanju. Rezultati provedenog empirijskog istraživanja pokazuju kako se fizičko kažnjavanje često primjenjuje kao sredstvo odgoja te je povezano sa spolom žrtve što su potvrdili i drugi autori (Kušević, 2008, Pećnik i Tokić, 2011). Dječaci češće doživljavaju pljuskama ili šamarima nego djevojčice kao što navode Sušac i dr. (2016). Udarac predmetom doživjelo je 23,8 % ispitanika te su vrlo slične rezultate dobile su Bilić i Bilić (2013) (31,3 %). Visoka podudarnost rezultata može se objasniti upotrebom sličnih instrumenta i sličnom operacionalizacijom varijabli. Sudionici u oba istraživanja bili su učenici viših razreda osnovne škole.

Manji broj ispitanika doživjelo je teške oblike nasilja. Najveći broj ispitanika navodi da je doživio snažno odguravanje (14,4 %), a potom silovito drmanje (10,4 %), udarac šakom ili nogom (6,9 %) te teške batine (4,5 %). U istraživanju Bilić i Bilić (2013), te Pećnik i Tokić (2011) podatci također pokazuju da manji broj učenika doživljava teže oblike nasilja. Moguće je da je razlog ovakvim rezultatima u provedenom istraživanju manji uzorak ispitanika, dobre materijalne prilike obitelji ili sram ispitanika. Bilić i Bilić (2013) ističu da sram ispitanika ili potreba za zadržavanjem pozitivne slike o sebi razlog davanja socijalno poželjnih odgovora.

Bilić i dr. (2012) ističu kako je emocionalno nasilje najviše rašireno, ali ujedno i najmanje istraživano. Najčešći oblik emocionalnog nasilja u provedenom istraživanju je vikanje bez razloga (85,6 %), a potom slijedi zabranjivanje ili ograničavanje (79,2 %). Slične su rezultate u svom istraživanju dobile Bilić i Bilić (2013). Rezultati istraživanja pokazuju da su pojedini oblici emocionalnog nasilja međusobno povezani pa se može zaključiti kako u toj vici roditelj upotrebljava psovke, zastrašuje, vrijeđa i zabranjuje djetetu. Podatci pokazuju kako prilikom vikanja i vrijeđanja ne postoji razlika u spolovima žrtva (Kušević, 2008, Pećnik i Tokić, 2011), dok je zabranjivanje i ograničavanje povezano sa spolom. Kušević (2008) navodi kako su dječaci češće iskusili ograničavanje i zabranjivanje što je potvrđeno u ovom radu. Ako promatramo omjer fizičkog i emocionalnog nasilja u provedenom istraživanju, možemo zaključiti kako su ispitanici češće doživjeli emocionalno nasilje.

Podatci provedenog istraživanja pokazuju povezanost između fizičkog i emocionalnog nasilja što su u svom istraživanju potvrdile Pećnik i Tokić (2011). Fizičko nasilje prati i emocionalno nasilje poput vikanja, psovanja, zabranjivanja. Može se reći da djeca

doživljavaju višestruko nasilje, što ostavlja emocionalne i fizičke posljedice na djetetu (Sušac i dr., 2016).

Rezultati istraživanja pokazuju da su lošije materijalne prilike obitelji povezane sa silovitim drmanjem, teškim batinama, iščašenjem, opekotinama, plašenjem i udarcem šakom ili nogom. Bilić i dr. (2012, str. 63.) ističu “Često povezana sa siromaštvom je i nezaposlenost roditelja – osim smanjenih prihoda, nezaposleni roditelji su ujedno i frustrirani te niskog samopouzdanja. Manjak financijskih sredstava direktno povećava rizik za zanemarivanje djece, no i indirektno povećava rizik za emocionalnim zanemarivanjem i zlostavljanjem jer su povećani stres i napetost te nezadovoljstvo u takvim obiteljima.” Roditelj koji ne radi češće fizički zlostavlja djecu što je potvrđeno rezultatima u radu. Analizom rezultata utvrđeno je da roditelji slabijeg socioekonomskog statusa češće vrijeđaju djecu. Iako je u radu utvrđena slaba do umjerena povezanost između radnog statusa roditelja i nasilja nad djecom, to ne znači da je zanemariva. Takva korelacija može se objasniti uzorkom ispitanika koji pokazuje kako 93,1 % očeva i 86,6 % majki radi i prima plaću.

Podatci dobiveni empirijskim istraživanjem ukazuju na problem nasilja nad djecom u obitelji. Iako se radilo o malom uzorku uočava se kako je najviše prisutno emocionalno, a potom fizičko nasilje. Istraživanje je potrebno provesti na većem uzorku koji bi obuhvatio djecu i mlade različitih dobnih skupina i socioekonomskih mogućnosti. Takvi rezultati pružili bi bolji uvid u nasilje nad djecom u obitelji. U istraživanje bi bilo poželjno uključiti roditelje ispitanika i vidjeti razloge nastanka nasilja nad djecom u obitelji.

9. Zaključak

Prema vrstama nasilja Indija i Kanada imaju najviše fizičkog nasilja nad djecom u obitelji dok Turska i Hrvatska imaju više emocionalnog nasilja. U Indiji 89 % djece fizički zlostavljaju roditelji, a najčešći oblik fizičkog nasilja je šamar ili udarac (74 %). Podatci pokazuju da je i u Turskoj najčešći oblik fizičkog nasilja nad djecom šamar ili udarac (24 %) kao i u Hrvatskoj (58 %). Turska i Indija fizičko nasilje ne gledaju kao nasilje, već kao način odgoja što nije slučaj za Kanadu. Analizom Indije i Turske uočavaju se sličnosti u kulturi i odgoju. Najviše se djece radno izrabljivalo u ruralnim predjelima Turske i Indije. Podatci pokazuju kako 70 % djece u Indiji i Turskoj zarađeni novac mora dati roditeljima. U navedenim državama roditelji zbog loših financijskih mogućnosti radno izrabljuju djecu, što nije slučaj u Kanadi i Hrvatskoj.

Emocionalno nasilje u Indiji doživjelo je 48,37 % djece. Najčešći oblik emocionalnog nasilja je ponižavanje. Za razliku od Indije, u Turskoj je najčešći oblik emocionalnog zlostavljanja uspoređivanje i kritiziranje, dok je u Hrvatskoj vikanje bez razloga. Rezultati istraživanja pokazuju povezanost ograničavanja i zabranjivanja sa spolom žrtve. Roditelji češće ograničavaju dječake nego djevojčice što je vidljivo iz podataka o nasilju nad djecom u obrađenim državama. Bilić i dr. (2012, str. 62) ističu „ Siromaštvo je jedan od najčešćih rizičnih čimbenika za zanemarivanje. Djeca iz siromašnih obitelji su u 44 puta većem riziku da budu zanemarena, 40 puta da budu ozlijeđena ili fizički zanemarena te 56 puta da budu emocionalno zanemarena od djece iz nesiromašnih obitelji.“ Veliki broj slučajeva zanemarivanja djece prijavljen je u Indiji i Turskoj. U Indiji su češće bile emocionalno zanemarene djevojke u odnosu na dječake. Mnoge djevojke su izjavile kako dobivaju manje pažnje u odnosu na svoju braću. Više od polovice zanemarivanja u Turskoj odnosi se na emocionalno zanemarivanje. Djeca su najviše bila ostavljena sama kod kuće, bez nadzora roditelja, a bio im je potreban barem jedan roditelj. U Turskoj osim emocionalnog zanemarivanja djeca su iskusila fizičko i medicinsko zanemarivanje.

Svaka država imala je svoj način prikupljanja podataka, uzorak ispitanika, metode, mjerne instrumente i vrijeme provedbe istraživanja. Iako su na različite načine prikupili podatke dokazano je kako ekonomsko stanje države ne utječe na smanjenje nasilja nad djecom u obitelji. U navedenim državama prisutno je fizičko, emocionalno i seksualno nasilje. Uočava se da roditelji lošijeg imovinskog stanja češće fizički vrše nasilje nad djecom nego što vrše emocionalno nasilje. Države u kojima prevladava siromaštvo, kriminal i nezaposlenost imaju veći broj slučajeva fizički zlostavljane djece (Bilić i dr., 2012). U državama s visokim

HDI-om nema radnog izrabljivanja djece dok u državama sa srednjim i visokim HDI-om nije takav slučaj. Fizičko i medicinsko zanemarivanje prijavljeno je u državama sa srednjim i visokim HDI-om. Razlika između država uočava se u pomoći žrtvama nasilja. Kanada, kao država s vrlo visokim HDI-om, ima razrađen plan pomoći žrtvama putem telefonskih linija, sigurnih kuća, besplatnih savjeta odvjetnika i sl. Svaki grad ima zasebnu ustanovu u kojoj mogu zatražiti pomoć. Medijski su dodatno popratili temu nasilja nad djecom te održavaju radionice u školama. U Kanadi je prepoznato da fizičko nasilje i emocionalno nisu sredstva za odgoj djeteta, dok u Turskoj i Indiji nije takav slučaj. Turska i Indija imaju organiziranu pomoć žrtvama, ali nije pokriven cijeli teritorij države i nije toliko raznolika pomoć. U obje države potrebne su dodatne edukacije za roditelje, djecu, nastavnike i ostale stanovnike. U školama bi više trebalo raditi s djecom, poučavati ih o problemu nasilja i načinu prevencije. Medijskim putem bi trebalo više skretati pozornost na problem i posljedice nasilja nad djecom. Potrebno je osvijestiti indijsko i tursko društvo kako način odgoja fizičkim ili emocionalnim nasiljem nije prihvatljivo. Posljedice koja djeca imaju u kasnijem razvoju nije moguće izbrisati.

Pomoć žrtvama je važna ali trebalo bi se više truda uložiti u prevenciju nasilja. Kada bi svako dijete učilo od najranije dobi o prevenciji nasilja, kaznama za zlostavljača koje se provode, osobi kojoj se mogu obratiti, smanjilo bi se nasilje nad djecom. Takve radionice bilo bi potrebno održati roditeljima ali i svim članovima društva. Vrlo važan čimbenik za prevenciju nasilja su državni zakoni. Ukoliko su unutar države jasno definirani zakoni koji štite djecu i dječja prava, osuđuju zlostavljače i kažnjavaju njihove postupke smanjit će se učestalost nasilja nad djecom (Bilić i dr., 2012).

Popis literature i izvora

Ajduković, M., Rimac, I., Rajtner, M., Sušac, N., 2012: Epidemiološkoistraživanjeprevalencije i incidencije nasilja nad djecom u obitelji u Hrvatskoj, *Ljetopis socijalnog rada* 19(3), 367-412.

Bilić, V., 1999: Agresivnost mladih i mogućnost pomoći, *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti* 1 (54), 69-77.

Bilić, V., 2009: Utjecaj tjelesnog i emocionalnog zlostavljanja u obitelji na uspjeh učenika iz hrvatskog jezika, *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj naobrazbi* 19 (10), 335-346.

Bilić, V., Bilić, P., 2013: Učestalost i povezanost različitih oblika roditeljskog kažnjavanja s osjećajima i reakcijama djece, *Nova prisutnost* 11 (2), 215-235.

Bilić i dr., 2012: Nasilje nad djecom i među djecom, Slap, Zagreb

Buljan Flander, G., Bačan, M., Matešković, D., 2017: *Nasilna ponašanja mladih, zašto je ljubav važna?*, Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, Zagreb

Chand, Č., R., 2005: Multikulturalne politike i međuetnički odnosi: Kanada, *Migracijske i etničke teme* 21 (1), 55-68.

Čorić, V, Bačan, M, 2017: *Zanemarivanje djece*, Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba, Zagreb

Dinić, D., Žilić, V., 2001: Mogućnosti unapređenja rada s djecom, žrtvama nasilja u obitelji, u obrazovnom sustavu, Zagreb: *Vijeće za djecu Vlade Republike Hrvatske; Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži*, 31-36

Gershoff, E.T., Kaylor, G.A., Lansford J.E., Chang, L., Zelli A., Deater-Deckard, K., Dodge, K.A., 2010: Parent Discipline Practices in an International Sample: Associations With Child Behaviors and Moderation by Perceived Normativeness, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2888480idm139863148318080aff-info> (10.05.2018.)

Kanada enciklopedija, 2015: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30143> (16.5.2018.)

Kletečki R., M., 2011: *Siromaštvo i neki aspekti psihosocijalnog razvoja djece*, Doktorska disertacija, Zagreb

Kocijan Hercigonja, D., Hercigonja, N., V, 2009: Djeca, mladi i nasilje u obitelji, *Medicus* 2 (18), 181-184.

- Krmek, M., Milanović Lambeta, A., 2017: *Spolni razvoj djeteta*, Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreb, Zagreb
- Kušević, B., 2008: Kako roditelji kažnjavaju djecu i što djeca misle o tome, *Dijete i društvo* 10 (1); 49-70
- Lewis, W.M., 2013: Remapping Poverty in India, <http://www.geocurrents.info/geonotes/remapping-poverty-in-india> (10.05.2018.)
- Lewis, W., M., 2010: Religion and Development in India <http://www.geocurrents.info/cultural-geography/religion-and-development-in-india> (10.05.2018)
- Lujić, M., 2017: *Nasilje nad djecom školske dobi*, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu
- Moose, S., 2016: Multiculturalism in Canada, The benefits of a multicultural society, <https://studymoose.com/multiculturalism-in-canada-the-benefits-of-a-multicultural-society-essay> (16.5.2018.)
- Nasilje nad djecom u Indiji, 2007: Study on Child abuse India 2007, <http://childlineindia.org.in/pdf/MWCD-Child-Abuse-Report.pdf> (9.5.2018.)
- Palavra, S., 2016: *Karakteristike počinitelja nasilja nad djecom u obitelji*, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu
- Pećnik, N., Tokić, A., 2011: *Roditelji i djeca na pragu adolescencije: pogled iz tri kuta, izazovi i podrška*, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb
- Potter, R., B., Binns, T., Elliott, J. A., Smith, D. (2008): *Geographies of Development: An Introduction to Development Studies*, Third Edition, Pearson Education Limited, England
- Rajter, M. i dr., 2017: Individualni i kontekstualni faktori rizika za zlostavljanje djece kod majki: Uloga socijalne podrške u vrijeme ekonomskih teškoća, 3. Dani Ramira i Zorana Bujasa - Knjiga sažetaka, str 102
- Sušac, N., Ajduković, M., Rimac, I., 2016: Učestalost vršnjačkog nasilja s obzirom na obilježje adolescenata i doživljeno nasilje u obitelji, *Psihologijske teme*, 25 (2), 197-221
- Tatarević, Z., 2017: Fenomenološka analiza nasilja nad djecom s posebnim osvrtom na sudsku praksu, diplomski rad, Sveučilište u Osijeku
- Turska studija o nasilju, 2010: Research study on child abuse and domestic violence in Turkey, UNICEF, Turska
- Tomljanović, P., 2014: *Leksikon država svijeta*, Extrade, Kastav
- UNICEF Turska, 2010: https://www.unicef.org/turkey/ut/ut2_2010.html (11.6.2018)
- UNICEF, 2017: *Familiar face, violence in lives of children and dolescents*, New York

Urbac, K., 2002 : Emocionalno nasilje u obitelji adolescenata, *Ljetopis socijalnog rada* 2 (9), 271-282.

Živković, A., 2015: Nasilje u obitelji, diplomski rad, Sveučilište u Osijeku

Izvori:

Djeca u Indiji , 2011: <http://childlineindia.org.in/child-in-india.htm>(9.5.2018.)

HDI UNDP, 2015: Producing National Human Development Reports, https://www.ophi.org.uk%2Fwpcontent%2Fuploads%2FMPI_TrainingMaterial_23Nov2011.pdf&usg=AOvVaw3YeBRaUgaOiD51H4z7gkgM (10.5.2018)

Mapping Canada, 2015: <https://www.macleans.ca/tag/mapping-canada/> (16.5.2018.)

Popis stanovništva Indije, 2011: <http://censusindia.gov.in/> (9.5.2018.)

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, 2004.

UN HDI, 2015: <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI> (10.05.2018)

Uttar Pradesh, 2007. :<https://indikosh.com/st/118086/uttar-pradesh> (10.05.2018.)

IndiKosh, 2011 : <https://indikosh.com/> (10.05.2018.)

Statistika Kanada, 2015: Policijski izvještaj o nasilju nad djecom i mladima u Kanadi <http://www.statcan.gc.ca/pub/85-002-x/2017001/article/14698/04-eng.htm> (16.5. 2018.)

Turska WHO, 2010: <http://apps.who.int/gho/data/node.country.country-TUR> (11.6.2018.)

Popis slika, tablica i priloga

Popis slika

Sl. 1. HDI-a Indije od 1990. do 2014.godine	14
Sl. 2. Geografski smještaj i položaj Indije.....	15
Sl. 3. Udio stanovništva koji je živio ispod granice siromaštva u Indiji, 2007. godine.....	16
Sl. 4. Udio djece u Indiji po dobnim skupinama, 2007.godine.....	17
Sl. 5. Prostorni raspored stanovništva od 0 do 18 godina po saveznm državama Indije 2007. godine.	17
Sl. 6. Udio osoba koje vrše fizičko nasilje nad djecom u Indiji, 2007. godine	19
Sl. 7. Fizičko nasilje nad djecom u Indiji prema dobnim skupinama i zlostavljačima, 2007. godine	20
Sl. 8.Oblici fizičkog nasilja nad djecom u Indiji od strane roditelja, 2007. godine	20
Sl. 9. Učestalost seksualnog nasilja nad djecom u obitelji prema dobi u Indiji 2007. godine	22
Sl. 10. Struktura seksualnih zlostavljača u Indiji 2007.godine.	23
Sl. 11. Vrijednosti HDI-a Turske u razdoblju od 1990. do 2014. godine	25
Sl. 12. Geografski smještaj i položaj Turske	26
Sl. 13.Vrste nasilja koje su doživjela ispitana djeca u Turskoj, 2010. godine	27
Sl. 14. Oblici zanemarivanja koja su iskusila ispitana djeca od strane svojih roditelja u Turskoj 2010. godine.....	28
Sl. 15. Vrijednost HDI-a Kanade od 1990. do 2014. godine.....	30
Sl. 16. Geografski smještaj i položaj Kanade.....	31
Sl.17. Zlostavljana djeca u Kanadi prema odnosu s zlostavljačem.....	32
Sl. 18. Udio žrtva nasilja prema dobnim skupinama i zlostavljačima u Kanadi, 2015. godine.....	33
Sl. 19. Broj djece i mladih do 17 godina koji su bili žrtve nasilja u obitelji,po pokrajinama i saveznm teritorijima, 2015. godine.....	34
Sl. 20. Žrtve nasilja (0-17 godina) prema spolu i obliku nasilja koje su doživjeli u Kanadi 2015. godine.....	35
Sl. 21. Oblici seksualnog seksualnog zlostavljanja djece u Kanadi 2015. godine.....	36
Sl. 22. Vrijednost HDI-aHrvatske od 1990. do 2014.godine	38
Sl. 23. Stručne sprema roditelja ispitanih učenika	41

Sl. 24. Mjesto stanovanja ispitanih učenika	41
Sl. 25. Posjedovanje materijalnih i nematerijalnih stvari ispitanih učenik.....	42
Sl. 26. Financijske mogućnosti roditelja ispitanih učenika	42
Sl. 27. Učestalost fizičkog nasilja nad ispitanim učenicima od strane roditelja.....	43
Sl. 28. Učestalost emocionalnog nasilja ispitanim učenicima od strane roditelja	44

Popis tablica

Tab.1. Države u Indiji s najviše slučajeva tjelesno zlostavljane djece i odabrane odrednice država, 2007. godine.....	21
---	----

Popis priloga

Prilog1. Anketni upitnik	XII
Prilog 2. Pisana priprema za nastavni sat geografije	XVI

Prilozi

Prilog 1. Anketni upitnik

DRAGE DJEVOJKE I MLADIĆI,

Studentica sam pete godine na Prirodoslovno – matematičkom fakultetu, na nastavničkom smjeru geografije. Kako bi završila svoje školovanje, moram napisati diplomski rad za kojeg je vrlo važna ova anketa. Tvoje sudjelovanje u ovom istraživanju bit će od velikog značaja jer ću moći saznati povezanost socio- ekonomskog statusa obitelji i nasilja nad djecom.

Anketa sadrži pitanja koja se odnose na tvoj život i tvoje roditelje.

Anketa je anonimna, što znači da ne trebaš navesti svoje ime i prezime. Time se osigurava nesmetano i iskreno odgovaranje na pitanja. Molim te da na pitanja **iskreno** odgovoriš. O tome koliko ćeš iskreno odgovoriti ovise rezultati mog istraživanja.

Sve što ćeš napisati ostaje povjerljivo i koristit će se samo za svrhu ovog istraživanja.

Ova anketa nije test, nema točnih i netočnih odgovora, važno je samo da iskreno odgovoriš na pitanja. Molim te da na **sva** pitanja odgovoriš.

Zahvaljujem ti na suradnji i pomoći.

S poštovanjem,

Tea Gabriša

1. Spol(zaokruži):MŽ2. Koliko imaš godina? _____
3. Koji si razred (zaokruži) ?7 8
4. Živim u (zaokruži): gradu predgradu ostalo
5. Tvoj opći uspjeh na kraju prošle školske godine bio je (zaokruži) :
- a)nedovoljan (1) b) dovoljan(2) c) dobar(3) d)vrlo dobar (4) e) odličan (5)

6.Zaokruži odgovor posebno za oca, a posebno za majku.

	OTAC	MAJKA
Stručna sprema	1. Ne završena osnovna škola 2. Osnovna škola 3. Srednja stručna škola 4. Srednja škola /gimnazija 5. Viša škola 6. Fakultet i više	1. Ne završena osnovna škola 2. Osnovna škola 3. Srednja stručna škola 4. Srednja škola /gimnazija 5. Viša škola 6. Fakultet i više
Radni status	1.Radi 2. Ne radi 3. Radi ali ne prima plaću 4.Prima socijalnu pomoć	1.Radi 2. Ne radi 3. Radi ali ne prima plaću 4.Prima socijalnu pomoć

7. Živim u (zaokruži):a) vlastitoj kućib) vlastitom stanu
- c) podstanari smod) živimo kod rodbine
8. Imaš li svoju sobu u kući ili stanu gdje živiš (zaokruži) ?
- a) DA
- b) NE, dijelim sobu s još (upiši koliko) _____ osoba
9. Imam mogućnost korištenja računala za potrebe škole (zaokruži).
- DA NE
- 10.Doma imamo internet (zaokruži).
- DA NE
11. Imam svoj mobitel (zaokruži).
- DA NE
12. Što od navedenih stvari za slobodno vrijeme i razonodu posjeduješ (možeš zaokružiti više odgovora) :
- a)bicikl
- b) sportsku opremu (npr. opremu za nogomet, kimono za borilački sport; oprema za ples, ritmiku i sl.)
- c) igraču konzolu (play station, xbox , PSP i sl.)
- d) rekvizite za igru i razonodu (koturaljke, skateboard, romobil, reketi za badminton/tenis)
- e) društvene igre
- f) knjige, časopise, stripove
- g) nešto drugo _____

Molim te da na sljedeća pitanja odgovoriš tako da zaokružiš jedan broj (1- nikad, 2- ponekad, 3- često, 4-uvijek) koji najbolje opisuje odgovor na postavljeno pitanje.

13. Imaju li tvoji roditelji dovoljno novaca da ti, ako želiš, možeš(zaokruži)

	nikad	ponekad	često	uvijek
1. Otići van sa svojim prijateljima na sok ili neki drugi izlazak.	1	2	3	4
2. Prirediti proslavu (tulum) i pozvati prijatelje na svoj rođendan.	1	2	3	4
3. Ići na školske izlete.	1	2	3	4
4. Otićina maturalno putovanje.	1	2	3	4
5. Ići na izvanškolske aktivnosti (npr. učenje stranog jezika, sportski klub, muzička škola ,ples , ritmika i sl.)	1	2	3	4
6. Imati svoj džeparac.	1	2	3	4

14. Kupuju li tebi, tvoji roditelji brendiranu odjeću?

- a) Oni meni kupuju brendiranu odjeću
- b) Oni bi željeli ali ne mogu zbog financijske situacije
- c) Smatram to nepotrebnim

15. U budućnosti, moji roditelji mogli bi mi omogućiti privatnu srednju školu ili fakultet (zaokruži).

TOČNO NETOČNO

16. Imaš li mogućnost ljetovanja (zaokruži)?

- a) Svako ljeto odlazimo na 7 dana
- b) Ljetujemo više od 15 dana u vlastitoj kući
- c) Nemamo mogućnosti ljetovanja
- d) Nešto drugo : _____

17. Imaš li mogućnost zimovanja (zaokruži)?

- a) Svaku zimu odlazimo na 7 dana
- b) Ponekad znamo otići na zimovanje do 4 dana
- c) Nemamo mogućnost zimovanja
- d) Nešto drugo: _____

18. Kad uzmeš sve u obzir, kakve su materijalne prilike tvoje obitelji (zaokruži):

- 1. jako loše
- 2. loše
- 3. osrednje
- 4. vrlo dobre
- 5. odlične

Molim te da na sljedeća pitanja odgovoriš tako da zaokružiš jedan broj koji najbolje opisuje odgovor na postavljeno pitanje.

1- nikad (nije se nikada dogodilo), 2- rijetko (dogodilo se jednom ili dva puta), 3- ponekad (povremeno se dogodilo, nekoliko puta u godini), 4- vrlo često (događalo se više puta mjesečno)

19. Koliko često si doživio / doživjela od roditelja išta od navedenog (zaokruži)?

	nikad	rijetko	ponekad	vrlo često
1. Pljusu/ šamar	1	2	3	4
2. Udarac predmetom (šibom, štapom, remenom kuhačom...)	1	2	3	4
3. Silovito drmanje	1	2	3	4
4. Snažno odguravanje	1	2	3	4
5. Udarac šakom ili nogom	1	2	3	4
6. Povlačenje za kosu ili uši	1	2	3	4
7. Teške batine (pretučenost)	1	2	3	4

20. Kako često si kao posljedicu tih događaja doživio / doživjela sljedeće (zaokruži):

	nikad	rijetko	ponekad	vrlo često
1. Modrice i masnice	1	2	3	4
2. Posjekotine, rasjekotine, ogrebotine, krvarenje iz nosa	1	2	3	4
3. Razbijen ili oštećen zub	1	2	3	4
4. Iščašenje	1	2	3	4
5. Opekotine	1	2	3	4
6. Lomove kostiju	1	2	3	4

21. Koliko često si doživio / doživjela išta od dolje navedenog od strane tvojih roditelja (zaokruži) ?

	nikad	rijetko	ponekad	vrlo često
1. Vikanje bez razloga	1	2	3	4
2. Ismijavanje i ruganje	1	2	3	4
3. Govorenje prostota, psovke	1	2	3	4
4. Plašenje, prijetnje da će vam nešto učiniti	1	2	3	4
5. Grubo kritiziranje, uspoređivanje s drugom djecom	1	2	3	4
6. Vrijeđanje	1	2	3	4
7. Zabranjivanje i ograničavanje	1	2	3	4

PROVJERI JESI LI NA SVA PITANJA ODGOVORIO/ ODGOVORILA!

Hvala na sudjelovanju! ☺

Prilog 2. Pisana priprema za nastavni sat geografije

PISANA PRIPREMA ZA NASTAVNI SAT GEOGRAFIJE		
Naziv i sjedište škole	Srednja škola	
Obrazovni program (zanimanje)	Opća gimnazija	
Ime i prezime nastavnika	Tea Gabriša	
Datum izvođenja nastavnog sata		
Naziv nastavne jedinice	Nasilje nad djecom	
Razred	2. razred	
Tip sata	obrađa	
Kompetencije	Ishodi učenja	Zadatci kojima ću provjeriti ishode
1. Geografska znanja i vještine	<ul style="list-style-type: none"> - Objasniti pojam HDI. - Navesti pokazatelje na temelju kojih se izračunava HDI. - Interpretirati koropletnu kartu HDI po državama svijeta 2015. godine prema zadanim smjernicama. - Prepoznati vrste i oblike nasilja nad djecom. - Usporediti vrste nasilja nad djecom i HDI rang države. - Usporediti države prema vrstama nasilja nad djecom. 	<p>Što znači pokrata HDI?</p> <p>Na temelju kojih se pokazatelja izračunava HDI?</p> <p>Odgovorite na pitanja uz pomoć priložene koropletna karte: Koje se kategorije država izdvajaju prema indeksu društvenog razvoja? Koje obrasce uočavate u prostornom rasporedu država s vrlo visokim indeksom društvenog razvoja? Koje obrasce uočavate u prostornom rasporedu država s niskim indeksom društvenog razvoja?</p> <p>Koja je vrsta nasilja nad djecom najčešća? Koji oblik zanemarivanja/ fizičkog/emocionalnog/spolnog nasilja nad djecom je najčešći?</p> <p>Postoji li povezanost između vrste nasilja i HDI ranga države? Utječe li HDI rang na smanjenje nasilja nad djecom?</p> <p>Usporedi fizičko nasilje nad djecom između Indije i Kanade. Postoji li sličnost u vrstama nasilja nad</p>

		djecom između Indije i Turske? Koji se oblik nasilja nad djecom javlja u Indiji i Turskoj, a ne javlja se u Kanadi?	
2. Metodička kompetencija	Primijeniti tehnike dubinske obrade teksta. Primijeniti pravila u analizikoropletne karte. Primijeniti tehnike samostalne interpretacije kružnih i stupčastihdijagrama.		
3. Komunikacijska kompetencija	Usmeno prezentirati obrađeni tekst i grafičke priloge. Izreći argumente u raspravi.		
4. Socijalna kompetencija	Argumentirano zastupati svoje stavove, uvažavajući mišljenje drugih sudionika u raspravi. Odgovorno izvršiti postavljene zadatke. Pridržavati se pravila i dogovora za rad u skupini		
TIJEK NASTAVNOG SATA			
Etape sata	Cilj etape	Opis aktivnosti učitelja	Opis aktivnosti učenika
Uvod	<ul style="list-style-type: none">o poticanje znatiželjeo najava cilja	Projiciravideo isječak o državama različite ekonomske razvijenosti. Daje upute učenicima za vođenje bilješki za analizu prikazanog video isječka. Projiciranaslov nastavne jedinice kao potvrdu ispravnog zaključka učenika.	Pozorno prate projekciju video isječka, bilježe ključne informacije i zaključuju koja je tema nastavnoga sata.
Glavni dio sata	☐ naučiti temeljne pojmove, pojave: HDI, HDI klasifikacija (vrlo visok,visok, srednji, niski), HDI činitelji (očekivana životna dob, obrazovanje i dohodak (GNI)	Uz pomoć prezentacije, metodom usmenog izlaganja, metodom demonstracije imetodom razgovora uvodi pojam HDI. Dijeli učenike u šest skupina. Svaki učenik dobiva praznu tablicu koju će popuniti. Svaka skupinadobiva tekst o nasilju nad djecom u obitelji u odabranoj	Analizirajukoropletnu kartu na ppt-u, navode čimbenike HDI-a, klasificiraju države prema kategorijama HDI-a. Formiraju skupine i slušaju upute. Dogovaraju podjelu rada unutar svoje skupine. Svaki učenik određuje HDI rang prema

	<p>□ razvijati vještine: čitanja teksta i grafičkih prikaza, interpretacije tematskih karata, usmenog i pisanog izražavanja, organiziranja informacija, dogovaranja, pridržavanja pravila samostalnog i rada u skupinama</p>	<p>državi. Učenici određuju HDI rang države prema tematskoj karti prikazanoj na projekcijskom platnu. Učenik mora u tablici napisati vrstu nasilja, te za svaku vrstu navesti: oblike nasilja, učestalost nasilja, zlostavljače.</p> <p>Odabire dva učenika iz skupine i zadaje zadatak: Jedan učenik unosi podatke u tablicu koristeći računalo dok drugi učenik čita odgovore. Skupine koje su imale istu temu uspoređuju odgovore i po potrebi dopunjuju/korigiraju odgovore. Nakon prezentacije svake skupine iznosi se zaključak. Za vrijeme prezentacije učenici u ostalim skupinama ispunjavaju svoje tablice.</p>	<p>koropletnoj karti. Jedan učenik ili dva učenika odabiru vrstu nasilja te ispunjavaju tablicu. Nakon toga provjeravaju s ostatkom skupinerješenja i nadopunjavaju tablicu. Zajednički komentiraju i analiziraju podatke o državi.</p> <p>Sudjeluju u prezentaciji rezultata samostalnog i skupnog rada prema zadanim pravilima. Bilježe odgovore, sudjeluju u dopuni izlaganja, analiziranju odgovora druge skupine s istim zadatkom i u oblikovanju zaključka.</p>
Završni dio sata	<p>○ <i>primjena naučenog</i></p> <p>○ <i>formativno vrednovanje</i></p>	<p>Vodi učenike u primjeni naučenih spoznaja do oblikovanja konačnoga zaključka o nasilju nad djecom u odabranim državama.</p> <p>Nastavnik formativno vrednuje učenika metodom rubrika</p>	<p>Analiziraju tablicu, povezuju vrste nasilja nad djecom s HDI-om, navode razlike između vrsta nasilja, uspoređuju učestalost vrsta nasilja između država i samostalno oblikuju zaključak o temi, bilježe ga u bilježnice i odabrani učenici prezentiraju razredu.</p>

Plan školske ploče

- ➔ HDI (Human Development Index) ili indeks društvenog razvoja pokazatelj je koji koriste UN (Ujedinjeni narodi), te se temelji na vrednovanju očekivane životne dobi, obrazovanja i dohotka (GNI)
- ➔ Vrijednosti su klasificirane u četiri kategorije prema vrijednostima HDI-a koje se kreću od 0,001 do 1,0. Vrlo visok HDI (od 0,793 do 0,943), visok HDI (0,698-0,783), srednji HDI (0,522- 0,698) te niski HDI (< 0,510) za 2015. godinu

PRIMJER ISPUNJENE TABLICE

VRSTA NASILJA	INDIJA	TURSKA	KANADA
Fizičko nasilje	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Roditelji 89 % (najviše majka) ➔ Svako šesto dijete je fizički zlostavljano ➔ 74 % šamar/udarac ➔ Roditelji ih tjeraju na rad 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 35 % ➔ Nejednakost spolova ➔ Pljuska ili udarac najčešći ➔ Bacanje predmeta, silovito drmanje, klečanje ➔ Smatra se načinom odgoja 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Najčešće doživjeli dječaci ➔ Najčešća vrsta nasilja ➔ Udaranje i odgurivanje
Seksualno nasilje	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 53,22 % ➔ Više djevojčica ➔ Većina nikada nije prijavila nasilje 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 2 % 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Pet puta češće djevojčice ➔ Najviše žrtava između 12 i 17 godina
Emocionalno nasilje	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 48,37 % ➔ Podjednako djevojčice i dječaci ➔ Ne smatraju ga nasiljem 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 42 % 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Nema podataka
Zanemarivanje	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Nema podataka 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ 21 % ➔ Emocionalno najčešće (sami kod kuće, nedostatak ljubavi i skrbi) ➔ Medicinsko i fizičko zanemarivanje 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ Nema podataka

Nastavne metode:metoda usmenog izlaganja, metoda razgovora, metoda rada na tekstu, neizravna grafička metoda, metoda demonstracije

Oblici rada:frontalni rad, samostalni rad, skupni rad

Nastavna sredstva i pomagala:šk.ploča i plan ploče, prezentacija u PowerPointu, projekcijsko platno, dijagrami (, tematska karta (HDI rang država), videoisječak (države različite ekonomske razvijenosti)

Popis literature i izvora za učitelja/nastavnika

Bilić i dr., 2012: *Nasilje nad djecom i među djecom*, Slap, Zagreb

HDI <http://hdr.undp.org/en/composite/HDI> (17. 7. 2018)

Kanada enciklopedija, 2015: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30143> (17. 7. 2018.)

Kletečki R., M., 2011: *Siromaštvo i neki aspekti psihosocijalnog razvoja djece*, Doktorska disertacija, Zagreb

Kocijan Hercigonja, D., Hercigonja, N., V., 2009: *Djeca, mladi i nasilje u obitelji*, *Medicus* 2 (18), 181-184.

Lewis, W.M., 2013: RemappingPovertyin India, <http://www.geocurrents.info/geonotes/remapping-poverty-in-india> (17. 07 .2018.)

Nasilje nad djecom u Indiji, 2007: Study on Childabuse India 2007, <http://childlineindia.org.in/pdf/MWCD-Child-Abuse-Report.pdf> (17. 7. 2018.)

UNICEF Turska, 2010: https://www.unicef.org/turkey/ut/ut2_2010.html (17. 7. 2018)

Popis priloga (koji nisu upisani u nastavna sredstva i pomagala)

* Metoda rubrika

1. Tablica
2. Indija
3. Turska
4. Kanada

* Metoda rubrika

Elementi	Kriteriji			
	1 bod	2 boda	3 boda	4 boda
Propisani dijelovi	Krivo napisani podatci ili u potpunosti izostanak podataka	Nedostaje veliki dio podataka	Nedostaje mali dio podataka	Cjeloviti i točni podatci
Zaključak	Nije izveden iz opisanih podataka	Nedovoljno razumljiv ali djelomično izveden iz podataka	Izveden iz rezultata i ne dovoljno razumljiv	Izveden iz rezultata, razumljiv
Izvršavanje zadatka	Nepotpuno i izvan zadanog roka	U zadanom roku uz nedostatak jednog od podataka	Potpuno na vrijeme	Potpuno i prije zadanog roka uz težnju prema izvrsnosti
UKUPNO: 12	6- 5 (2)	8-7 (3)	10- 9 (4)	12- 11 (5)

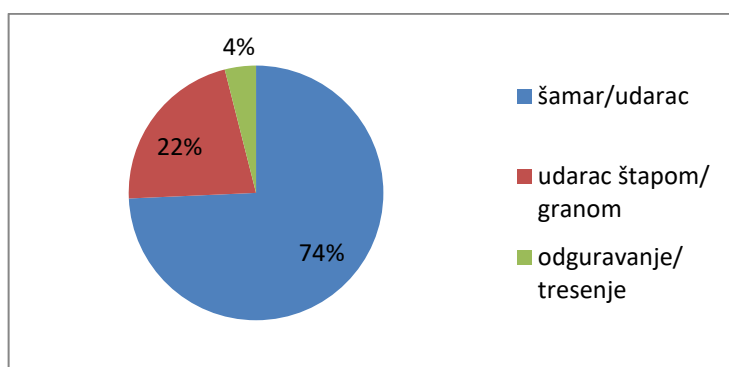
1. Tablica

VRSTA NASILJA	INDIJA	TURSKA	KANADA
Fizičko nasilje			
Seksualno nasilje			
Emocionalno nasilje			
Zanemarivanje			

INDIJA

Indija je zemlja južne Azije koja je površinom gotovo jednaka trećini Europe. Po površini koju zauzima sedma je država svijeta, a po broju stanovnika druga. Indijsko gospodarstvo postalo je, nakon preorijentacije s planskog na tržišno gospodarstvo, jedno od najbrže rastućih velikih gospodarstava. Unatoč tome, u Indiji su i dalje prisutni problemi zemalja u razvoju poput korupcije, neodgovarajuće zdravstvene zaštite, visoke stopa kriminala, visoke socioekonomske polarizacije, loših prehrambenih navika. Velika većina stanovništva ima nizak životni standard, a ispod granice siromaštva živi četvrtina stanovništva. Pri tome je gotovo 50 % djece mlađe od pet godina pothranjeno.

Statistički podatci prikazuju kako su djeca i mladi u Indiji više puta žrtve fizičkog nasilja. Zlostavljači su u 89 % slučajeva roditelji, te je pritom 50,9% fizičkog nasilja vršila majka, a 37,6 % otac. Fizičke posljedice imalo je 15,6 % djece u obliku naticanje, krvarenje i teže fizičke ozljede. Svatko šesto dijete bilo tjelesno zlostavljano od članova izvan svojih obitelji (sl. 1.)

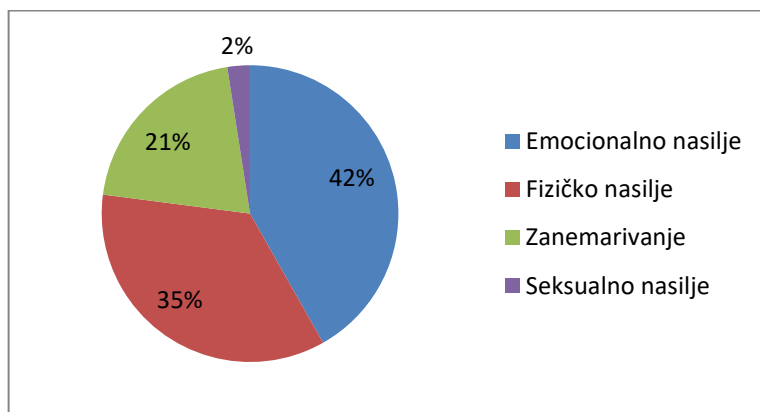
Sl. 1. Oblici fizičkog nasilja nad djecom u Indiji od strane roditelja, 2007. godine

Od ukupnog broja djece i mladih, njih 23,16 % radilo je kod kuće, 11,21 % radilo ih je u restoranima i kioscima, a 7,83 % je radilo druge poslove kao što su motanje duhana za cigarete, gradnja, trgovine, tkanje tepiha i izradba brava.

53,22 % je prijavilo jedan ili više oblika seksualnog nasilja. Udio dječaka koji su prijavili seksualno nasilje (52,94 %) je nešto veći nego što je kod djevojčica (47,06 %). Većina djece koja je doživjela seksualno nasilje (72,1 %) nije nikome prijavila slučaj. Djeca koja su prijavila seksualno nasilje najprije su se povjerila svojim roditeljima (6,7 %), a samo 3,4 % djece seksualnog nasilja prijavilo policiji. Emocionalno nasilje u Indiji doživjelo je 48,37 % djece, 50,1 % djevojčica i 49,99 % dječaka. Utvrđeno je da svako drugo dijete u Indiji doživjelo neki oblik emocionalnog nasilja. Emocionalno nasilje u Indiji nije prepoznato kao nasilje koje utječe na razvoj djeteta i psihičko stanje djeteta.

TURSKA

Gustoća naseljenosti je najveća u okolini velikih gradova i uz obalu Crnog mora, a smanjuje se prema istoku (Tomljanović, 2014.). Najveći grad je Istanbul (oko 10,38 mil.stan., 2011. god.), a brojem stanovnika slijedi glavni grad Ankara (oko 3,86.mil.stan., 2011. god.). Konzervativan pristup osnovica je turskog društva. Muški spol smatra se superiornim te se nejednakosti između spolova očituje već od najranije dobi. Žene su odgovorne za obitelj i češće su odustajale od obrazovanja nego muškarci. Vrste nasilja nad djecom u obitelji u Turskoj prikazuje sl.1.

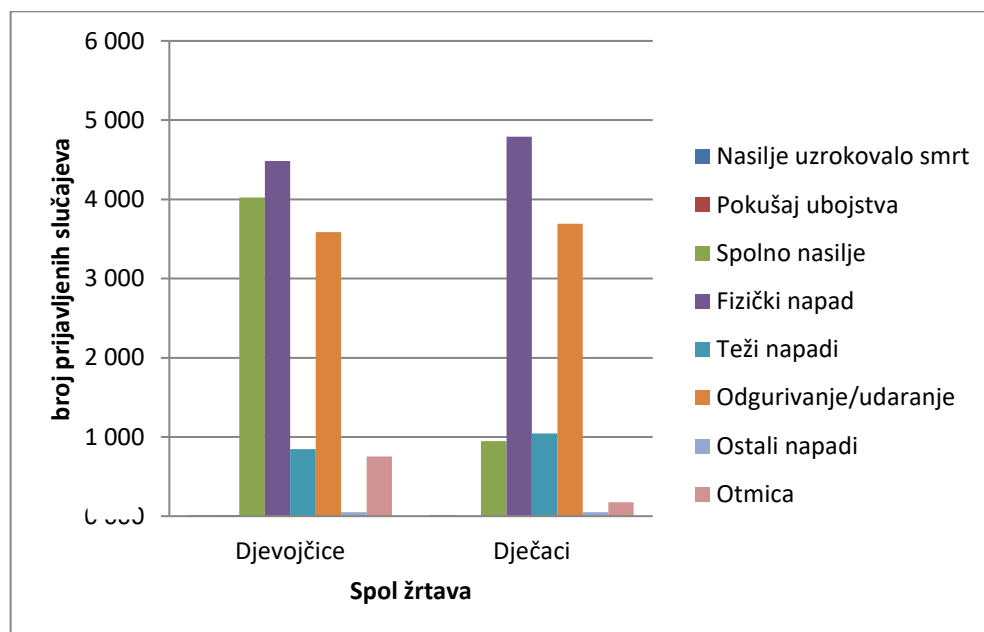
Sl. 1. Vrste nasilja koje su doživjela ispitana djeca u Turskoj, 2010. godine

Više od polovice zanemarivanja odnosi se na emocionalno zanemarivanje. Djeca su najviše bila ostavljena sama kod kuće, bez nadzora roditelja, a bio im je potreban barem jedan roditelj. Nadalje, problem koji djeca navode je i nedostatak roditeljske ljubavi i skrbi koja se u očima djeteta očituje kao odbacivanje njih samih. Djeca nisu imala adekvatnu odjeću i obuću, odjeća nije bila čista, nosili su ili preveliku ili premalu odjeću što opravdavaju financijskim mogućnostima roditelja, odnosno njihovo fizičko zanemarivanje pravdaju socioekonomskim statusom roditelja. Potrebnu medicinsku skrb prilikom bolesti ili povreda nije primilo 16 % djece. Najčešće su bili uspoređivani i kritizirani zbog škole i školskog uspjeha (33 %) te im je taj pritisak najviše stvarala majka (24 %).

Najčešće su doživjela pljuskus ili udarac rukom (24 %) od strane roditelja. Djeca su doživjela još i bacanje predmeta na njih (19 %), silovito drmanje (9 %), stajanje u neprirodnom položaju tj. klečanje i slične metode kažnjavanja (7 %). Ispitanici nisu prijavljivali fizičko nasilje zato što se takav način postupanja sa djecom smatra odgojem.

KANADA

Kanada zauzima većinu sjevernog djela sjevernoameričkog kontinenta dok je stanovništvo koncentrirano uz granicu sa SAD-om. Kanada pripada skupini gospodarski najrazvijenijih država svijeta. Broj stanovnika Kanade, 2015. godine iznosio je 35,9 mil., od kojih je 81,8 % živjelo u urbanim područjima. Oko 90 % stanovništva okupljeno je u razmjerno uskome graničnom pojasu prema SAD-u. U pokrajinama Québec i Ontario živi oko 62 % od ukupnoga broja stanovnika. Naseljenost u sjeverozapadnim krajevima je vrlo rijetka.

Sl. 1. Žrtve nasilja (0-17 godina) prema spolu i obliku nasilja koje su doživjeli u Kanadi 2015. godine

Fizičko nasilje je najčešće su doživjeli dječaci u odnosu na djevojčice, dok su djevojčice češće policiji prijavile nasilje.

U 2015. godini pet puta više su bile seksualno zlostavljanje djevojčice nego dječaci. Broj žrtava seksualnog nasilja (0-17 god.) u 2015. godini iznosio je 13 373. Najviše žrtava bilo je između 12 i 17 godina. Nadalje, prema prijavama obiteljskog nasilja policiji, vidljiva je i različita prostorna distribucija obiteljskog nasilja. Djeca i mladi iz manjih gradova i ruralnih područja bili su više nego dva puta češće žrtve obiteljskog nasilja nego djeca i mladi iz većih gradova.